

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady dňa 28. 8. 2024

Správa o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z.

Podnet na preverenie č.: 0174/SO/2024

Programová služba: Dvojka

Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska/Slovenská televízia a rozhlas

Číslo autorizácie vysielania: AT/23

Na základe záverov uvedených v správe Kancelária Rady pripravila nasledujúce uznesenie:

Návrh uznesenia:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 ods. 1 až 4 a § 110 ods. 2 písm. e) zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“) v senáte v senáte 2 zloženom z predsedu senátu doc. Mgr. Pavla Izraela, PhD. a členiek senátu Mgr. Andrey Cox a Mgr. Kataríny Začkovej postupom podľa § 150 zákona č. 264/2022 Z. z. preverila podnet na preverenie evidovaný pod č. 0174/SO/2024 smerujúci voči vysielaniu programovej služby Dvojka vysielateľa Rozhlas a televízia Slovenska a uznala podnet na preverenie podľa ustanovenia § 150 ods. 16 zákona č. 264/2022 Z. z. za **neopodstatnený**.

Úloha:

Kancelária Rady informuje podávateľa podnetu na preverenie o výsledku preverenia podnetu.

T: 9. 9. 2024

Z: PgO

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady pre mediálne služby dňa 28. 8. 2024

Podnet na preverenie č. 0174/SO/2024 zaevidovaný dňa 5. 6. 2024
Podávateľ: fyzická osoba
Predmet podnetu: *Večera s Havranom*
Deň a čas vysielania: 4. 6. 2024 o cca 22:00:02 hod.

Programová služba: Dvojka
Vysielateľ: Rozhlas a televízia Slovenska/Slovenská televízia a rozhlas
Číslo autorizácie: AT/23

Dátum: 21. 8. 2024

OBSAH PODNETU:

„Dátum a približný čas vysielania alebo poskytnutia obsahu: Ut, 06/04/2024 - 22:00

Názov programovej služby alebo avms: RTVS :2, Večera s Havranom

Predmet podnetu (uveďte, čím malo dôjsť k porušeniu zákona): Večera s Havranom 4.6.2024 RTVS :2 Tvorcovia relácie zneužili charakter relácie tým, že diskutovali a vyjadrovali svoje názory na čisto politickú tému „Sú politické diskusie v ohrození?“. V rámci toho nedodržali zásadu objektívnosti a vyváženosti, nedali priestor pluralitným názorom. Dovolím si povedať, že zneužili verejný priestor vo vysielaní tak, ako p. Kovačič v relácii „Na telo“.

1. Všetci boli v rámci témy v zhode, vrátane moderátora.
2. Neodznela žiadna sebareflexia.
3. Vytvárajú dojem o zlých politikoch a dobrých novinároch.
4. Vadia im pexesá s novinármi a ani slovom nespomenú pexesá s politikmi.
5. Negatívne sa vyjadrujú sa o politikoch, zosmiešňujú ich, bez toho, aby im na to niekto mohol reagovať.
6. Tvrdia, že vraj sa politici úporne snažia zničiť médiá hlavného prúdu resp. ich zneutralizovať, zglajšajtovať, znormalizovať.
7. Sami si odpovedajú čo sa im hodí.
8. Negatívne sa vyjadrujú k alternatívnym médiám – popierajú tam fakty a relevanciu.
9. Fabulujú, že politici idú po veľkých mediálnych tvárach.
10. Tvrdia, že tu sú odstreľované historické politické relácie.
11. Zvýrazňujú svoju bezchybnosť jedinečnosť, obávajú sa čo príde po nich, aký noví moderátori.
12. Dávajú nálepky – dezinformační novinári.

Ďalej som to už nemohol pozerieť.

Dovoliť si v dnešnej dobe tvrdiť, mi sme dobrí a oni zlý, je fakt trúfalosť. Ak chceli svojim dielom prispieť k prehĺbeniu rozdelenia spoločnosti, podarilo sa im to. Ak chceme prispieť k upokojeniu spoločnosti, musíme to robiť tak, aby to bolo uveriteľné, dôveryhodné a úprimné. Nikto nie je dokonalý, bez osobnej sebareflexie z každej strany to jednoducho nepôjde.

Prosím, len mi nenapište, že si p. Havran v tejto relácii môže robiť čo chce a je nekritizovateľný.

Žiadam Vás preto o preverenie, či nedošlo k porušeniu zákona č. 264/2022 Zákon o mediálnych službách, §25, písmeno a) a b). resp. zákona 523/2010 Z.z. Zákon o rozhlase a televízii Slovenska, konkrétne § 3 bod 3, písmeno b) a písmeno d).

Ak na vybavenie podnetu nie je Rada pre mediálne služby vecne príslušná, prosím o jeho postúpenie vecne príslušnej inštitúcii. S pozdravom, ...“

PRÁVNE VÝCHODISKÁ POSUDZOVANIA:

Zákon č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“):

§ 8 Komunikáty

(4) „Aktuálna publicistika je program tematicky spätý so spravodajstvom, ktorý obsahuje komentáre k správam a udalostiam, analýzy vývoja, politické stanoviská k udalostiam alebo názory politikov na jednotlivé témy.“

§ 16 Obsahová služba a sloboda príjmu

(1) „Poskytovateľ obsahovej služby poskytuje obsahovú službu slobodne a nezávisle. Do jej obsahu možno zasahovať iba na základe zákona a v jeho medziach.“

§ 25 Prístup verejnosti k pluralitným, objektívnym a nestranným informáciám

„Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný

a) zabezpečiť všestrannosť informácií a názorovú pluralitu v rámci vysielanej programovej služby,

b) zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.“

ANALÝZA – stanovisko Kancelárie Rady pre mediálne služby:

Podávateľ podnetu (ďalej len „podávateľ“) namietal, že vysielateľ mohol porušiť § 25 písm. a) a b) zákona č. 264/2022 Z. z. a § 3 bod 3 písm. b) a d) zákona 523/2010 Z. z. o rozhlase a televízii Slovenska, nakoľko v relácii nedodržiaval objektivnosť, vyváženosť a pluralitu názorov. V diskusii o politickej téme „*Sú politické diskusie v ohrození?*“ boli prítomní podľa neho len zástupcovia novinárskej obce ako jedného názorového spektra vrátane moderátora, pričom vytvárali dojem o zlých politikoch a dobrých novinároch bez sebareflexie a negatívne sa vyjadrovali k alternatívnym médiám.

V súvislosti s námietkou podávateľa o porušení zákona 523/2010 Z. z. o Rozhlase a televízii Slovenska a zákona č. 157/2024 Z. z. o Slovenskej televízii a rozhlase, ktorým sa predchádzajúci zákon zrušil uvádzame, že Rada pre mediálne služby nie je orgánom dohľadu nad dodržiavaním daných zákonov a preto nie je v jej kompetencii posudzovať namietaný obsah podľa týchto zákonov.

Predmetný diel programu *Večera s Havranom* mal názov „*Sú politické diskusie v ohrození?*“. Hostami boli bývalí (odídení v dôsledku aktuálnej situácie v SR) moderátori televíznych politických diskusií Jana Krescanko Dibáková (JOJ) a Richard Dírer (TA3), moderátor Českej televízie Václav Moravec a producent a bývalý programový riaditeľ RTVS Tibor Búza.

Ako vyplýva i z názvu daného dielu relácie, jej ústrednou témou bola situácia v SR súvisiaca s eskaláciou animozity a tlaku politikov voči tradičným médiám a odmietania účasti v politických diskusiách, čo viedlo i k zániku niektorých televíznych politických diskusií, prípadne k odchodu ich dlhoročných moderátorov. Diskusia sa následne tiež venovala celkovej situácii v oblasti médií s presahom do spoločnosti (i v Európe a USA), pričom ako významné vplyvy diskutujúci uviedli, zmenu prostredia žurnalistiky súvisiacej s digitalizáciou mediálneho prostredia, obzvlášť s nástupom sociálnych sietí, ktoré vytvorili priestor pre nekritickú prezentáciu politických posolstiev, polarizáciu spoločnosti, enormný vzostup dezinformácií a hoaxov, trolizmus a hybridnú vojnu, čo podporilo popularitu tzv. alternatívnych médií (i sociálnych sietí všeobecne), ktoré ničia tradičnú žurnalistiku a tradičné médiá a ktoré politici začali využívať ako silný nástroj. V tejto súvislosti diskutovali o pojme objektivita. Pri analýze súčasnej situácie v mediálnej oblasti v SR sa prítomní vyjadrovali tiež k pripravovanej zmene zákona o verejnoprávnom vysielateľovi i v porovnaní s ČR. Odznela tiež polemika o tom, či majú súkromné médiá suplovať úlohu verejnoprávneho média v oblasti politických diskusií v SR.

V. Moravec vidí ako dôvod diskutovaného konania politikov nielen v SR, ale celej Európe, smerovanie spoločnosti k autoritárstvu, čo podľa neho súvisí s tým, že v zložitých obdobiach sa ľudia vzdávajú časti slobody a radšej veria silným vodcom sľubujúcim nastolenie poriadku (odkazuje na knihu E. Fromma *Strach ze svobody*).

V závere relácie konštatujú prítomní ako nabaľujúci sa problém aj dramaturgickú bulvarizáciu médií za účelom získania sledovanosti a následne prezentujú svoje odhady, ako budú vyzerajú politické diskusie v tradičných médiách v budúcnosti.

Relácia podľa nášho názoru spĺňala charakter aktuálnej publicistiky v zmysle § 8 ods. 4 zákona č. 264/2022 Z. z., nakoľko prítomní hostia (nepolitickí experti) sa vyjadrovali k postojom politikov a politickým udalostiam, pričom dané udalosti a témy (situácia v mediálnom priestore v SR – zrušené relácie politických diskusií, odchod moderátorov politických diskusií z televízií, zmena zákona o verejnoprávnom vysielateľovi) boli aktuálne a tematizované v spravodajstve viacerých médií.

Reláciu sme teda posudzovali z hľadiska ust. § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.: „**Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona,**

regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný

b) zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.“

Medzi kritériá objektivity vo všeobecnosti zahrňame: relevanciu, transparentnosť, presnosť, úplnosť, vecnosť, vyváženosť, rôznorodosť, aktuálnosť, zrozumiteľnosť, osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva, absenciu stránenia.

Celkovo môžeme zhodnotiť, že relácia sa nevedla formou priamej konfrontačnej diskusie názorových protistrán. Hostami relácie boli experti z danej oblasti (zástupcovia novinárskej obce – moderátori politických diskusií a producent). Relácia tak bola vystavaná ako reakcia na súčasnú situáciu v mediálnom priestore spôsobenú najmä politickými vplyvmi (bojkotovanie účasti v politických diskusiách, animozita voči médiám, uprednostňovanie online priestoru pre zdieľanie politických posolstiev, snaha politikov o získanie vplyvu na spoločnosť prostredníctvom médií).

Prítomní hostia vecne popisali, ako sa ich a inštitúcií, v ktorých pracovali, uvedené udalosti dotkli. Ďalej vecne popisali podstatu tradičnej žurnalistiky ako hľadanie pravdy.

Popisovali a vysvetľovali všeobecne známe fakty a udalosti (pôsobenie online prostredia na spoločnosť – hoaxy, dezinformácie, polarizácia spoločnosti, nekritické prostredie vhodné pre šírenie propagandy, dezinterpretácia pojmu objektivita a pod.) a udalosti v oblasti médií v SR, ktoré tiež možno vnímať ako verejne známe, nakoľko boli široko medializované i s politickými vyjadreniami. Nevyjadrovali sa negatívne voči konkrétnym politikom, ani negatívne voči politikom vo všeobecnosti. Hoci kriticky, ale vecne popisovali a vysvetľovali ich konanie, poukazovali na dôsledky a diskutovali o budúcej forme politických diskusií a spôsobe, ako prinášať verejnosti dôležité a pravdivé informácie.

Svoje tvrdenia podkladali diskutujúci argumentmi, transparentne uvádzali zdroje svojich tvrdení.

Celkový kontext diskusie, hoci vyznieval negatívne voči politikom, spočíval podľa nášho názoru v popise a analýze aktuálnej situácie v oblasti médií s presahom do spoločnosti ako celospoločenského fenoménu objavujúceho sa v istej miere v celej Európe i v USA. Diskutujúci vecne reagovali na široko medializované, ergo širokej verejnosti známe, politické vyjadrenia a konania. Tak tomu bolo i pri ich kritickom postoji k zmene zákona o verejnoprávnom vysielateľovi, kde ako podstatu identifikovali snahu ovládnutia priestoru spravodajstva a politických diskusií, pričom argumentovali, že zámer je zrejmy z vyjadrení vládnej koalície.

V tejto súvislosti analyzovali situáciu celostne i v porovnaní s ČR, pričom došli k záveru, že v SR nie je uvedená verejnoprávna inštitúcia dostatočne ukotvená a tak stále podlieha politickým tlakom, ale i tlakom zo strany komerčných aktérov na mediálnom trhu, pričom záujem o vybudovanie takejto inštitúcie absentuje naprieč celým doposiaľ v SR pôsobiacim politickým spektrom.

O diskutovaných čiastkových témach prítomní podľa nášho názoru polemizovali, občas sa dopĺňali, niekedy vyjadrili odlišný názor (názor na morálnu úlohu komerčných médií suplovať verejnoprávne médium; považovanie slovenskej spoločnosti za rurálnu so silným proruským sentimentom; založenie spoločnosti na faktoch vs. na emóciách):

- **Jana Krescanko Dibáková, moderátorka:** „... čo určite funguje, a ja, zase si pomôžem svojou knižkou, je to knižka *Postsedliaci od Juraja Buzalku*, (...) táto kniha presne naznačuje, kde sme urobili chybu, a kde urobili chybu politici. Je to kniha, ktorá ukazuje, že sme rurálnou, teda vidieckou, krajinou, a to bezprostredne súvisí s tou polarizáciou. Časť našich politikov, ale aj nás, takpovediac, možno mediálnych elít, tej bratislavskej kaviarne, tej sa nepodarilo ako keby osloviť to obyvateľstvo, ktoré má jednak proruské sentimenty, pretože časť tejto voličskej základne jednoducho strávila v tom socializme možno s nejakými ružovými okuliarmi svoju mladosť a podobne. Sú to ľudia, ktorí, povedzme, majú nižšie vzdelanie, ktorým my vysvetľujeme odborné témy, napríklad fungovanie verejnoprávneho alebo duálneho systému, nevieme im podať ruku, politici nevedia podať ruku voličom,...“ (...) „(...)Dôsledkom je to, že veľká časť voličov počúva na lacné populistické sľuby.“

...

Tibor Búza, producent: „Populizmus je problém celého sveta momentálne, nielen... nielen Slovenska.“

Michal Havran, moderátor: „(nezrozumiteľné) by Slovensko rozdelené pol na pol, akoby, že... že nie je tá, nemám pocit, že by to bolo také akoby že úplne čierne čierne, aj tie dáta to vlastne ukazujú. Aj ten proruský resentiment tu nie je vlastne taký silný, ako to prezentujú ľudia, ktorí sú jeho nositeľom, ale vrátim sa k inej veci,

- **Tibor Búza, producent:** „(...) My teraz vyčítame a pozeráme sa na to, že máme problém s médiom verejnej služby, tak nás zachráni politické diskusie na Jojke a na Markíze. Nie sme úplne fér voči tým inštitúciám a voči majiteľom tej inštitúcie, pretože to nie je ich úloha. Akože áno, poďme sa o tom baviť, ako funguje to v civilizovanom svete, ale ani v Amerike to nefunguje takýmto spôsobom.“

Michal Havran, moderátor: „Ale to bola aj reakcia... to bola aj reakcia na istú situáciu, hej, keď vlastne s... súkromné médiá suplovali naozaj akoby tú zlyhávajúcu RTVS-ku a nebolo to vlastne len v prípade Markízy, ale bolo... bolo tu rádio Twist predsa, ktoré voľakedy reálne robilo akoby že jediné slobodné médium...“

(...)

Michal Havran, moderátor: „... v čase mečiarizmu..., že ľudia počúvali rádio Twist, čiže ten súkromný kapitál zohral aj významnú ako emancipačnú úlohu, ale toto sa napríklad zmenilo tak isto. Boli voľakedy majitelia aj súkromných médií, ktorí sa vyznačovali ako istou hodnotovosťou. Dnes vidíme v Markíze, čo sa deje s českými majiteľmi, že im je to úplne jedno, proste.“

- **Michal Havran, moderátor:** „To sme... narazili sme aj na strop, čo sa týka napríklad aj akoby že tej častokrát aj bulvarizácie, polarizácie, hej, že toho zdôrazňovania, vlastne tej konfliktnosti, je to niečo, čo... lebo predsa len ja pripomeniem, že my sme stále súčasťou civilizácie, ktorá všetko, čo dokázala v dejinách, dokázala vďaka faktom a vďaka tomu, že rešpektovala fakty. Ty si hovoril síce, že sú to emocionálne rozhodnutia, ale tie rozhodnutia, ktoré sa ľudí najviac týkajú, to sú veľmi faktické, vecné veci v skutočnosti. Bude sa niečo aj v tomto zmysle, myslíš, musieť zmeniť?“

V relácii tiež odznela kritika do radov médií pre dramaturgickú bulvarizáciu za účelom získania sledovanosti:

- **Moderátor:** „že či nedochádza vlastne aj k takej ako dramaturgickej bulvarizácii vlastne. Že nebudeme robiť napríklad diskusiu o tom, prečo dodnes nie je postavená diaľnica medzi Košicami a Bratislavou alebo Bratislavou a Košicami, ale radšej budeme hosťom citovať nejaké ich facebookové výroky, že nech ich komentujú, a nech pove... nech reagujú vzájomne na seba... ako keby sa vlastne vytratila aj taká vecnosť, hej, z tých diskusií, ja viem, že to nie je veľmi sexy rozprávať o životnej úrovni ľudí, o stave nemocníc, o nedostavanej infraštruktúre, ale mám pocit, že jedna časť tých tém sa takisto ako vytratila... alebo sa premiestnila do takých ako špecializovaných diskusií, ktoré majú aj súkromné televízie, ale nie je to ten je hlavný ako program, že... že čo sa vlastne stalo aj s tou dramaturgiou politických diskusií, podľa vás?“ (Prítomní s tým súhlasia a uvádzajú, že je za tým snaha o získanie sledovanosti a že ide vlastne stále sa nabaľujúci fenomén, ktorý považujú za problém).

Odznela tiež kritika de facto i do vlastných radov, kde prítomní uvádzajú ako vlastnú chybu (pravdepodobne myslia novinársku obec alebo spoločenstvo odborných autorít ako také), že sa nechali utlačiť názorom, že podstatou objektivity je vyváženosť názorov na úkor pravdivosti a nestrannosti, ako i pripustenie diskusie o legitímnosti dezinformácií a hoaxov ako iného názoru, ktorý má dostať priestor v tradičných médiách v záujme zachovania vyváženosti názorov pre zachovanie objektivity, hoci pri nich absentuje atribút pravdivosti či všeobecného vedeckého konsenzu:

- **Václav Moravec, moderátor:** „(...) žurnalistika, jak my jsme se ji učili, je dneska nikoli mainstream, ale alternativa. Jo, a... a na Slovensku víc. Když se podíváte, my jsme kritizováni za to, že jsme aktivisti, ale když někdo v těch alternativních médiích popírá fakta a relevanci, my si částečně za to můžeme sami. Já tvrdím, že to, že jsme přistoupili na logiku sociálních sítí,

že jsme zjednodušili žurnalistiku, kdy nás, nás nahradí umělá inteligence, a to jsem stále v té rovině těch globálně te... technologických proměn žurnalistiky, tak my si částečně za to můžeme sami, protože jsme dostatečně nebojovali. A já jsem toho ukázkou, já se snažím bojovat proti tomu celých těch 20 let i v České televizi, uvnitř té redakce. Říkat, že objektivita existuje, že objektivita v sobě má pravdivost a nestrannost. A ta pravdivost v sobě má fakta a relevanci. Ale my jsme se nechali i světem sociálních sítí, a proto jsme menšina dneska, my jsme se nechali našťouchat do toho, že objektivita rovná se pouze... pouze vyváženost. To znamená moderátor má měřit, nemá vůbec..., ta vaše debata, že musí slovenský kozmonaut potvrdit, že země je kulatá. Protože my ostatní jsme nebyli ve vesmíru. To je to, kam ten mainstream, toho, co se označuje alternativní média přivedl veřejnou diskuzi a já bych v životě neřekl před šesti lety, že tohle nastane..., takže my jsme v menšině... osobně si myslím.”

Za istú mieru kritiku médií možno podľa nášho názoru považovať i konštatovanie J. Krescanko Dibákovvej:

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: *„Ja len úplne kratučko, ja vidím riešenie aj v koncepte takzvanej konštruktívnej žurnalistiky. My máme šancu prinášať nielen tých odborníkov, ale aj komunikovať riešenia, snažiť sa popritom pomenovaní tej reality ponúkať aj riešenia a politikov, ale aj odborníkov sa pýtať, ako by ste to urobili, ako by to malo byť, čo by sme vlastne chceli, akým spôsobom to riešiť. Teraz, trošku odbočka k spravodajstvu, to je to, čo mi aktuálne chýba, kde sme sa... kde sme skĺzli k tomu v spravodajstve, že naháňame ľudí cez ankety, a tí nám povedia, toto je drahé, zdraželo maslo, zdraželo mlieko, ale nenaháňame toho ministra financií, ktorého sa priamo pýtame, pán minister, čo s tým urobíte? A rovnako, ak budeme viac oslovovať týchto odborníkov, a budeme sa snažiť apelovať na tie riešenia, ktoré chceme počuť, a nielen sa hádať o minulosti, tam ja osobne vidím cestu.“*

Ust. § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. ukladá rovnakú povinnosť pre spravodajské relácie a aktuálnu publicistiku zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť. Zo samotnej podstaty týchto žurnalistických žánrov vyplýva, že v spravodajstve je dodržanie uvedených atribútov takpovediac prísnejšie (vecné spravodajské informácie; nestrannosť reportéra; stanovisko dotknutých strán), pričom pri aktuálnej publicistike (zväčša vysielaný naživo, rozoberanie tém do hĺbky) nemožno podľa nášho názoru reagovať na všetky vyjadrenia vyznievajúco kriticky voči diskutovaným subjektom a treba zohľadniť reálny predpoklad, do akej miery sú diskutované témy verejnosti dostatočne známe (publicistika obyčajne spracováva už verejnosti známe témy do väčšej hĺbky). V danom prípade, ako sme už uviedli, sa prítomní vyjadrovali k široko medializovaným témam s širšej verejnosti známymi politickými stanoviskami, pri ktorých nebolo pre zachovanie objektivity podľa nášho názoru nevyhnutné stanovisko dotknutej strany, v tomto prípade politikov.

V súvislosti s konkrétnymi námietkami podávateľa tiež uvádzame:

1. *Všetci boli v rámci témy v zhode, vrátane moderátora.*
2. *Neodznela žiadna sebareflexia.*
3. *Vytvárajú dojem o zlých politikoch a dobrých novinároch.*
7. *Sami si odpovedajú čo sa im hodí.*
9. *Fabulujú, že politici idú po veľkých mediálnych tvárach.*
10. *Tvrdia, že tu sú odstreľované historické politické relácie.*
11. *Zvýrazňujú svoju bezchybnosť jedinečnosť, obávajú sa čo príde po nich, aký noví moderátori.*

Hostia navzájom diskutujú, polemizujú, analyzujú a reagujú na seba, a to v istých častiach a i vyjadrením iného názoru (uvedené už vyššie). Podávateľom namietané obsahy prezentujú ako ich vlastnú dedukciu na základe faktov, čo je zrejme z obsahu ich vyjadrení. V relácii odznela kritika i do radov médií (uvedené už vyššie).

4. *Vadía im pexasá s novinármi a ani slovom nespomenú pexasá s politikmi.*

Jana Krescanko Dibáková spomenula zoznam nežiaducich novinárov kolujúci v online priestore ako nebezpečnú skutočnosť. Z verejne dostupných zdrojov sme zoznam našli spomenutý napríklad na stránkach: <https://spravy.rtv.slovakia.sk/2024/05/zoznam-novinarov-ktory-sa-siri-na-internete-moze-podla-experta-na-bezpecnost-predstavovat-riziko/>

<https://www.bratislavak.sk/clanky/2688/po-internete-lieta-zoznam-novinarov-ktorych-treba-odstavit-na-zozname-je-kovacik-dibakova-direr-a-dalsi>

Pri hľadaní zoznamov nežiaducich politikov sme vo verejne dostupných zdrojoch takýto nenašli. Vyjadrenia hostky v tomto smere nepovažujeme za zavádzajúce.

5. Negatívne sa vyjadrujú sa o politikoch, zosmiešňujú ich, bez toho, aby im na to niekto mohol reagovať.

6. Tvrdia, že vraj sa politici úporne snažia zničiť médiá hlavného prúdu resp. ich zneutralizovať, zglajšajtovať, znormalizovať.

8. Negatívne sa vyjadrujú k alternatívnym médiám – popierajú tam fakty a relevanciu.

12. Dávajú nálepky – dezinformační novinári.

V relácii sme nezaznamenali žiadne zosmiešňujúce vyjadrenia. Kritika do radov politikov bola vždy vecná a vyargumentovaná a takej povahy, že si podľa nášho názoru nevyhnutne nevyžadovala stanovisko zástupcu politikov.

Ako sme už uviedli, hostia vyjadrovali svoje domnienky a názory na politické kroky, ktoré boli široko medializované aj s politickými stanoviskami.

Kritika tzv. alternatívnych médií odznela len vo všeobecnej rovine, bez menovania konkrétnych, pričom kritizovali konkrétny jav a to je nekritickosť voči niektorým politikom a tiež poskytované priestoru pre nekritické šírenie dezinformácií a hoaxov. Šlo teda podľa nášho názoru o vecnú kritiku verejne známych faktov.

Vzhľadom na uvedené sa nazdávame, že popísaným spracovaním témy v danej relácii nedošlo k porušeniu ustanovenia § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

* * *

ZÁVER:

Vzhľadom na vyššie uvedené sa nazdávame, že odvysielaním relácie *Večera s Havranom* dňa 4. 6. 2024 o cca 22:00:02 h nedošlo k porušeniu ustanovenia § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

Podnet na preverenie navrhujeme posúdiť ako **neopodstatnený**.

Prepis/popis monitorovaného vysielania k Správe o kontrole dodržiavania povinností podľa zákona č. 264/2022 Z. z. (podnet na preverenie č. 0174/SO/2024)

Monitorované vysielanie: *Večera s Havranom*

Deň vysielania: 4. 6. 2024

Čas vysielania: cca 22:00:02 h

Vysielanie bolo monitorované zo záznamu Rady.

časový kód záznamu o cca:

21:54:51 začiatok záznamu - prebiehajúci program *Magnáti 3/3*

- audiovizuálny predel

- upútavky

- audiovizuálny predel

- komunikát – výzva na účasť v európskych voľbách 2024

- audiovizuálny predel

22:00:02 začiatok programu *Večera s Havranom* (na obrazovke okrem loga a názvu programu uvedené: „*Sú politické diskusie v ohrození?*“)

Michal Havran, moderátor: „*Dobrý večer, vážené diváčky, vážení diváci. Ako tu pán Václav Moravec pred chvíľkou povedal, sme tu už vlastne takmer všetci bývalí. Teda vy ešte nie, Václav, ale... takže po mojej pravej strane sedia ľudia, ktorí už..., ktorí sa ešte dostali alebo ostávajú na svojich pozíciách tam, kde boli, lebo proste taký je život, ale po mojej ľavej strane sú renegáti slovenských politických diskusií. Budeme dnes rozprávať o tom, čo sú to slovenské politické diskusie a čo sú vlastne aj v európskom alebo aspoň v stredoeurópskom kontexte. Pretože je to, je to zvláštny formát. Je to zvláštny formát, ktorý ľudí aj do istej miery vyrušuje napríklad programovaním počas nedeľňajšieho obeda, čo je tiež ako veľká asi špecificita stredoeurópskeho regiónu, ale napríklad vyrušuje aj politikov. A o tom dnes budeme rozprávať. Prečo politici na jednej strane médiami opovrhujú, vyhrážajú sa im. Na druhej strane sa chcú do médií dostať a keď sa do nich dostanú, tak sa ich snažia okamžite ovládnuť. Akurát že za posledné mesiace napríklad na Slovensku sme sa dostali do situácie, že nemáme celkom vždy pocit, keď sa rozprávame o médiách aj komerčných alebo verejnoprávnych, že by sme počúvali názory alebo predstavy o, ve..., o krajine, ktorá je súčasťou európskych spoločenstiev, ale že počujeme názory, ktoré majú čoraz bližšie k Minsku alebo k Moskve. O predstave toho, ako majú ľudia moderovať, čo sa vlastne majú pýtať, kedy sa to majú pýtať, ale zároveň vieme aj to, že to nie je nič nové. O tomto všetkom budeme rozprávať. Mojimi ctenými..., mojou ctenou hostkou a hosťami sú pani Jana Krescanko Dibáková, dobrý večer, Jana, ďakujem pekne.*“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „*Dobrý večer, ďakujem pekne za toto pozvanie, veľmi si ho vážim.*“

Michal Havran, moderátor: „*Vpravo sedí Václav Moravec z Českej televízie. Ďakujem, Václav, že si prišiel, tak isto dobrý večer.*“

Václav Moravec, moderátor: „*...ďakuju a taky si vážim pozvání být v tomto skvělém klubu.*“

Michal Havran, moderátor: „*Celkom vľavo sedí Richard Dírer, ahoj Richard, dobrý večer.*“

Richard Dírer, moderátor: „*Ahoj Michal, dobrý večer. Ďakujem tiež za pozvanie.*“

Michal Havran, moderátor: „*Ne... nemusím vás úplne predstavovať, odkiaľ prichádzate lebo ste... patríte medzi najznámejšie tváre vlastne slovenského verejného života a celkom vpravo sedí bývalý programový riaditeľ RTVS Tibor Búza... ahoj Tibor.*“

Tibor Búza, producent: „*Ahoj...*“

Michal Havran, moderátor: „*... ďakujem pekne, takisto že si prišiel.*“

Tibor Búza, producent: „*Aj ja ďakujem, pekný večer.*“

Michal Havran, moderátor: „*Ja sa vrátim vlastne k tej prvej otázke, je to niečo nové? A je to otázka spoločná pre vás všetkých, že politici, časť politikov, aby sme to nedávali na všetkých, považuje médiá za svojho nie názorového, ale priamo politického súpera. Častokrát to počujeme, počujeme to aj na*

tlačových konferenciách aj na Slovensku, ale aj v Čechách. Ak toto chcete hovoriť, založte si politickú stranu, nepíšte na online, nerobte diskusie, čo... je toto niečo nové?“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Nie je to nič nové, len sa to tak trošku zosilnilo v tom poslednom období, pretože tá sila médií bola celkom jednoznačná a politici ako keby pochopili, že pri tých sporoch, ktoré boli aj v bývalej vládnej koalícii, ten mediálny svet je stabilnejší. My si musíme uvedomiť, že tu máme prakticky najsilnejšiu generáciu novinárov. My máme aktuálne aktívnych novinárov, ktorí sú v praxi 20-25-30 rokov, to je o dosť viac ako mnohí politici a v tomto zmysle časť politikov naozaj pocítila riziko v osobách novinárov. Čo je nový fenomén, je že už neútočíme len na značku toho média... ale že sa cieľom stali aj konkrétni novinári, konkrétne novinárske mená a toto potom spôsobuje aj isté bezpečnostné riziká, o ktorých asi aj budeme hovoriť potom.“

Michal Havran, moderátor: „Áno, máme tu kolegyňu, vlastne pani Jančkárovú, ktorá je moderátorka RTVS, ktorá mala, myslím, že aj ochranu pridelenú kvôli vyhrážkam a napokon žijeme v krajine, kde zastrelili Jána Kuciaka, čo sa trošku... vytratilo už z tejto diskusie.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „No ja som mala... pridelenú policajnú ochranu. A naozaj je podľa mňa veľmi nebezpečnou záležitosťou to, že nám po sociálnych sieťach koluje zoznam novinárov. Akési pexeso s preškrtnutými tvármi. Som tam ja, je tam aj Richard, sú tam viacerí.“

Michal Havran, moderátor: „Ja ešte nie som preškrtnutý... myslím, že som posledný.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Ty ešte nie si.“

Richard Dírer, moderátor: „... ešte, ešte nie.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Ale sú tam už preškrtnutí niektorí, ktorí by preškrtnutí ešte nemali byť, no toto môže znieť pomerne sarkasticky, ale... ale je to podľa mňa mimoriadne vážna vec, pretože ak sa pozrieme na to, kto nám tu pácha rôzne delikty vo vzťahu k novinárom, tak to sú ľudia, ktorí nemusia byť úplne pri zmysloch a my sa môžeme stať ich cieľom. Takže by som chcela apelovať na to, že pozor na takéto záležitosti.“

Michal Havran, moderátor: „Stále tá istá otázka, Václav.“

Václav Moravec, moderátor: „Já bych tu svoji odpověď rozdělil do dvou částí. První část je to, co říkala Jana. Ano, nové je to, že se změnilo prostředí, v kterém žurnalistika působí. To znamená, budeme-li o nás mluvit jako o novinářích a o žurnalistice, tak ta po roce 2000 se dostala do prostředí digitálního systému. Já jsem začínal moderovat v České televizi, když sociální sítě teprve začínali, 21 let. A ty globálně technologické vlivy způsobilo... způsobilo to, že ti politici jsou zvyklí si točit svá vlastní videa a přistupují k médiím jako k součásti přesvědčování, řeknu propagandy, politické propagandy. A pak jsou ty lokální kulturní vlivy a tady já jsem se na tu dnešní setkání těšil, že vás budu pozorně poslouchat, protože ještě před 6 lety bych řekl, že česká a slovenská žurnalistika a Česko a Slovensko, k sobě mentálně mají blízko a v životě bych neřekl, že bude zastřelen novinář a že bude spáchán atentát na premiéra. Dnes už bych s takou jistotou neřekl, že se to může stát i v České republice. A ty lokálně kulturní vlivy, ty máme slovenské, slovenské a české. A když zestručním tu moji odpověď, co je nového, je ta mentalita politiků jít si do toho světa sociálních sítí s tím, že nás nikdo neobtěžuje otázkami a svět sociálních sítí bohužel ničí žurnalistiku v tom pojetí, jak já jsem jí učil v roce 1990, jak jsem pracoval v české redakci BBC a zároveň v tradičních médiích, jako je RTVS, jako Richard v TA3, Jana, Jana v Jojke. Tibor, že jo šéfoval Markíze a i, i tady v RTVS a oni do těch tradičních médií chodí, protože stále tradiční média mají nejvyšší stupeň důvěry v rámci té vysoké nedůvěry, kterou trpí společenské instituce, takže já říkám, jestli něco nové, přistupují k žurnalistice a k nám jako ke švédskému stolu, že chtějí, abychom jim amplifikovali jejich názory na sociálních sítích a pokud možná, abychom je neotravovali otázkami. V tom ta situace je nová a u vás na Slovensku se ukazuje, kam až se to může dostat.“

Michal Havran, moderátor: „Tibor.“

Tibor Búza, producent: „No v zásade Václav povedal to, čo som ja chcel aj reagovať na Janku. Problém je v tom, že politici a... a naprieč celým politickým spektrom teraz, to by som rád zdôraznil, naprieč celým politickým spektrom, nevnímajú mainstreamové médiá alebo tie hlavné médiá už ako nevyhnutnú potrebu na to, aby prezentovali svoje názory. Sociálne siete im to absolútnym spôsobom otvorili a nadobudli presvedčenie, že... práve preto začali útočiť na tieto médiá, práve preto... pretože si myslia, že cez sociálne siete dokážu dostať svoje posolstvá, svoje informácie a svoje statementy oveľa efektívnejším a jednoduchším spôsobom, pretože tam nepodliehajú žiadnym základným žurnalistickým pravidlám. Nie sú redigované, nie sú editované, nikto im nekladie nepríjemné náz..., otázky, nikto ich

nekonfrontuje s tvrdením či, ten ich názorový kotrmelec o 360 stupňov je, je relevantný a uveriteľný. My sme sa dostali do... do štádia, ja si pamätám v deväťdesiatomšom, keď som sem prišiel prvýkrát ako šéf spravodajstva po, po mečiarovskej ére a vtedy ešte s Peťom Turčíkom sme sa častokrát bavili, keď sme mali konflikty s Prezidentským palácom či s Úradom vlády či... či s Národnou radou, že predstava našich politikov, tá ideálna je o tom, že na všetkých tých troch, vo všetkých tých troch inštitúciách by bolo v miestnosti také malé šlapátko, že prišiel, postavil by sa šlapol na to a v tej chvíli by sa zapla kamera povedal by to čo chce bez akejkoľvek otázky a ako hovoria bratia Česi, sdělil by své poselství národu. A... a následne odišiel. Boli sme prezieraví, pretože táto možnosť tu teraz je prostredníctvom sociálnych sietí a problém je v tom, že my nepracujeme so školstvom, my nepracujeme so vzdelávaním detí, my nevieme, čo je kritické myslenie. My sme opustili normálnu verejnú debatu a iba po sebe hulákame.”

Michal Havran, moderátor: „Richard.“

Richard Dírer, moderátor: „Ja sa môžem iba pridať k tomu, čo bolo povedané, že ten... tá animozita medzi politickou scénou a medzi médiami tu bola vždy. Nikdy však nebola také extrémna a také agresívna... aká je teraz. Nikdy neprinášala toľko nevráživosti, nenávisť a hejtu voči novinárom, ktorá je tu práve vďaka tomu nadštandardnému vzťahu medzi politikmi a alternatívnymi médiami. A pre mňa je potom otázka, Václav, ty si to naznačil, že tie mainstreamové alebo médiá hlavného prúdu majú ešte stále, alebo požívajú stále nejakú vysokú mieru dôveryhodnosti. A ja sa iba pýtam, nie že by som to spochybňoval, či je to naozaj dostatočný argument, prečo sa politici tak úporne snažia zničiť médiá hlavného prúdu, respektíve ich zneutralizovať zglajšaltovať, znormalizovať, že či im ten, tie alternatívne médiá naozaj nebudú stačiť na to aj vzhľadom na to slovenské špecifikum. A našťastie vy v Českej republike to nemáte až také otvorené, že tu...”

Michal Havran, moderátor: „Zatiaľ.“

Richard Dírer, moderátor: „...zatiaľ a dúfajme, že to tak zostane, že polovica národa verí hoaxom, konšpiráciám, dezinformáciám, že či to už nie je dostatočná masa na to, aby jednoducho ten hlavný prúd úplne nepotrebovali a to dávam naozaj ako... ako otázku, nie ako teraz vyvracanie toho čo si, čo si ty hovoril.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Ale ja mám aj istú odpoveď. Mne jeden z ministrov povedal veľmi otvorene, že my k vám neprídeme, pretože u vás politicky nič nezarobíme. Toto som dala na verejný status na sociálnej sieti... na sociálnu sieť začiatkom marca, kedy som potom naozaj potrebovala otvorene komunikovať, že máme problém s tým, aby sme obsadili reláciu, máme problém s hosťami a dostalo sa to z tej roviny, že je to náš interný televízny problém. Stalo sa to takým veľkým problémom, že som to už jednoducho potrebovala komunikovať na verejnosť. Takže keď nám minister povie, že my u vás politicky nič nezarobíme, tak je jasné, že politicky zarobia niekde inde a tu sa potom vieme odkázať možno aj na rôzne kanály a na rôzne...”

Michal Havran, moderátor: „Ale nie je to také prestížne. Stále aj ako vidieť, že aj na nich to cítiť. Vlastne, že nie je to ist..., nie je to to isté byť v televízii a byť v nejakej... v nejakom byte na youtube. Nie je to to... isté hej?”

Richard Dírer, moderátor: „... napriek tomu, že si tam môžu hovoriť, čo chcú, napriek tomu, že tam dostávajú otázky typu, že ktoré ročné obdobie majú najradšej...”

Michal Havran, moderátor: „... je obľúbené, hej...”

Richard Dírer, moderátor: „... je obľúbené?”

Michal Havran, moderátor: „Hej. Václav, chcel si reagovať.“

Václav Moravec, moderátor: „Já jsem na Riše chtěl reagovat v tom, že se obávám a našim studentům říkám, že ta žurnalistika, jak my jsme se ji učili, je dneska nikoli mainstream, ale alternativa. Jo, a... a na Slovensku víc. Když se podíváte, my jsme kritizováni za to, že jsme aktivisti, ale když někdo v těch alternativních médiích popírá fakta a relevanci, my si částečně za to můžeme sami. Já tvrdím, že to, že jsme přistoupili na logiku sociálních sítí, že jsme zjednodušili žurnalistiku, kdy nás, nás nahradí umělá inteligence, a to jsem stále v té rovině těch globálně te... technologických proměn žurnalistiky, tak my si částečně za to můžeme sami, protože jsme dostatečně nebojovali. A já jsem toho ukázkou, já se snažím bojovat proti tomu celých těch 20 let i v České televizi, uvnitř té redakce. Říkat, že objektivita existuje, že objektivita v sobě má pravdivost a nestrannost. A ta pravdivost v sobě má fakta a relevanci. Ale my jsme se nechali i světem sociálních sítí, a proto jsme menšina dneska, my jsme se nechali

naštouchat do toho, že objektivita rovná se použe... pouze vyváženost. To znamená moderátor má měřit, nemá vůbec..., ta vaše debata, že musí slovenský kozmonaut potvrdit, že země je kulatá. Protože my ostatní jsme nebyli ve vesmíru. To je to, kam ten mainstream, toho, co se označuje alternativní média přivedl veřejnou diskuzi a já bych v životě neřekl před šesti lety, že tohle nastane..., takže my jsme v menšině... osobně si myslím.”

Michal Havran, moderátor: „Už ste to všetci po... povedali ste, že teda cieľom je, že my si zatiaľ myslíme, že ovládnuť, ale možno že cieľom je zničiť ten mainstream. Ale akoby že zničiť, prečo? Že aby sa začal ponášať na to, čo ľudia, ktorí idú po mediálnych tvárach pre..., prerobili veľké televízne diskusie, ktoré desiatky rokov na Slovensku formovali vlastne politický život, verejný život, aby sa z nich stali vlastne bytové televízie alebo automobilové televízie, ako čo je cieľom vlastne? Lebo ty si, Tibor, zažil situácie, keď aj Mikuláš Dzurinda... vieš útočil.”

Tibor Búza, producent: „... cieľ je veľmi jednoduchý, získať vplyv... získaj vplyv a distribučné kanály na to, aby som mohol šíriť svoje poslanstvo, svoj svetonázor, svoj pohľad na riešenie vecí. To je nekriticky. To je, to je jediný, jediný cieľ, ktorý mu, ktorý má nejakú logiku a má nejaké opodstatnenie.”

Michal Havran, moderátor: „No ale my sme to zažili rôzne politické garnitúry a vždy vlastne akoby že fungovala taká predstava o tom, že ovládnuť, ale nie zničiť. A teraz máme pocit, tu predsa sú odstreľované historické politické relácie. Jedna po... po druhej spôsobom, ktorý tu vlastne desiatky rokov nikto nevidel a že v tom je to naozaj nové.”

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Je to tak, je to nové, ale na druhej strane to ovládnutie alebo tá potreba ovládnuť sa týka ako som spomínala na začiatku často len niektorých tvári. Preto ja stále hovorím, pozerajme sa, kto príde po nás robiť našu prácu. Či sa títo ľudia budú pýtať ostro, či sa budú pýtať k veci, alebo to budú naozaj otázky o tom, nielen ako sa máte, ale... ale otvorené otázky, ktoré nie sú jasne presne cielené, ktoré nie sú jasne formulované a kde tí noví moderátori nechajú toho politika sa v úvodzovkách vykecať. Čo robia naši slovenskí politici? Skúšali to neraz aj na nás. Vy položíte otázku a ten politik ide to, čo mu jeho mediálne oddelenie naplánovalo...”

Michal Havran, moderátor: „Neodpovedá.”

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „...to znamená, že neodpovedá a on si bude ukazovať svoje papiere a našou úlohou je samozrejme vracieť do tej témy. A teraz ak prídu na naše miesta moderátori, ktorí im to umožnia a nebudú s tým mať problém a nechajú sa vmanipulovať do toho, čo sa stalo napríklad v rozhlase pred dvomi týždňami, kde moderátorovi povedal jeden z politikov, prepáčte, my tu diskutujeme s pánom Majerským. Tak to naozaj asi nebude dobré.”

Michal Havran, moderátor: „Pán Moravec, čo je vlastne pô..., pôvodným vašim, pôvodným poslaním politického moderátora je čo?”

Václav Moravec, moderátor: „Původním posláním tak, jak já vnímám žurnalistiku, je dobírat se pravdy. A být ta představa žurnalistiky jako kontrolní moce... moci ve státě vychází z toho étosu velkých buržoazních revolucí ve Francii, v Anglii a... a podobně. Ale stále to zůstalo zakotveno. Když si vezmete vývoj žurnalistiky, tak byla tady žurnalistika veřejné sféry. Tvrdá diskuze, která kde... kde máte fakta, můžete se pohádat, ale dobíráte se pravdy. Hledáte nějaký společný konsenzus. On se rozpadá ve společnosti právě kvůli těm sociálním sítím. My... my nemůžeme tu politiku, protože to, co se děje u vás na Slovensku, probublává Českou republikou, ale podívej... podívejte se na Spojené státy americké. Když jsem byl jako s... po studiích ve Spojených státech amerických v roce '99, říkal jsem si, dovedl bych žít v této zemi? No když se podívám, kam bych dnes měl emigrovat z České republiky, rozhodně to nebude Amerika, kterou bych volil jako první destinaci a je to kvůli tomu, jak tam funguje televizní žurnalistika, kam se posunula CNN, kam se posunula Fox news, to co vidíme krásně zpracované v seriálech Newsroom nebo Succession. Ale vy na rozdíl od nás, jste si to, co Janka říká, že je kvalitativně nové a to se omlouvám, že tady s Vámi budu polemizovat v tom, že jsem člověk, který vás pozoruje zvenčí, vy už jste to tady měli zakotvené transformací médií po roce 1989, protože tím, že jste měli pocit, že vás my národně utlačujeme, tak jste transformovali a to Tibor v tom byl jako manažér. Že jste transformovali státní televizi na Slovenskou televizi a Slovenský rozhlas, že jste z nich nikdy nevytvořili silná média veřejné služby, do toho přišel Mečiar, který vlastně slovenské politice ukázal, že oni právě k tomu přistupují jako k švédskému stolu. Já sám se ptám také, co je cílem. Protože Mečiarova éra ukázala, co se stalo se slovenskou televizí, na rozhlas tak nesahal. Ten rozhlas byl vždycky svobodnější, aspoň z mého pozorování toho, jak tam fungovala žurnalistika... a ale ta média ztratí kredibilitu,

důvěryhodnost a... a jsou jenom pro úzkou skupinu. Já sám také přemýšlím, kde to skončí, kde se to, kde se to zastaví, ale myslím, že u vás, na rozdíl od nás, my přes veškerou... veškeré tlaky na Českou televizi, tak máme skvěle ukotvená ta média veřejné služby, protože jsme to transformovali o půlroku později, hledali jsme ty vzory ve Velké Británii, ve Francii, ve Spolkové republice Německo a proto otrást tím systémem je daleko složitější než u vás."

Michal Havran, moderátor: „Bol pokus. Hovorili sme aj s Peťom Dvořákom, keď tu sedel, v 2020 bol, nie, veľký pokus, ale nevyšiel.“

Václav Moravec, moderátor: „Ale... ale u vás to je, to je pro mě nepochopitelná jedna věc, že vy tady odvádíte skvělou práci, ale že i slovenská RTVS, abychom ji ještě víc dostali pod kontrolu, tak ji znovu jako ztransformujeme, když se předtím slučovala kvůli různým ekonomicko-politickým vlivům. Jako u... u..., říkám, u vás a v tom je mi vás líto, že, že působíte v prostředí, které je na půli transformační cesty a já vždycky říkám, ta transformace médií na Slovensku nebyla dokončená. Ne že by u nás jsme ji pro... provedli skvěle, protože bohužel ten technologicko-kulturní nárast způsobili dvě věci, že se zhroutili ekonomické modely fungování médií, kvůli internetu, sociálním sítím, to znamená prostor pro kvalitní žurnalistiku a její financování. A ještě do toho jsme dělali tu transformaci ze státních médií na média veřejné služby, nebo hybrid jako v případě, v případě Slovenské televize a Slovenského rozhlasu a o to víc jste vy zranitelnější a pracujete v prostředí, které je zajímavé pro mě spoza hranice sledovat.“

Richard Dírer, moderátor: „Lebo...“

Michal Havran, moderátor: „Nech sa páči... pod', nech sa páči.“

Richard Dírer, moderátor: „...lebo hovoríš, že tou... tou prapôvodnou myšlienkou žurnalistiky bolo hľadanie pravdy, tak my sme sa ocitli v tom, že nehľadáme pravdu, ale my si tu dokazujeme všeobecne platnú realitu, všeobecne platné fakty, že naozaj sa bavíme o tom, ako si spomínal, že či slovenský kozmonaut musí dokazovať to, že...“

Michal Havran, moderátor: „... to je fyzika pre základné školy, proste hej?“

Richard Dírer, moderátor: „... áno, áno, že, že zem je guľatá a ja toto vnímam, jednak súhlasím s tým, čo si hovoril o tých sociálnych sieťach, že to malo akože zásadný vplyv na chod a nazvime ich teraz akože médií toho, toho hlavnému... hlavného prúdu a bez toho, aby som zachádzal do nejakých globálnych vecí. Ale čo podľa mňa, s čím sa začalo veľmi pracovať, tak to je práve s tým spochybňovaním reality a spochybňovaním faktov od kovidu, kedy tie alternatívne kanály naozaj vystrelili a kedy aj politici či už naprieč politickým spektrom, ale nem..., najmä teda strán vládnej koalície ich začali využívať ako obrovský a silný nástroj... ešte raz, polovica tejto krajiny verí dezinformáciám a hoaxom a tam je podľa mňa pri všetkej úcte akože odpoveď, že prečo tu vôbec...“

Michal Havran, moderátor: „Ale tu, tu bolo, vysvetlenie..., že sme to, že sme to nechali... proste, lebo sme prijali aj hru, že čo to znamená vyváženosť...“

Richard Dírer, moderátor: „Áno.“

Michal Havran, moderátor: „...vyváženosť znamená, že môže sedieť dnes kozmonaut, ktorý videl zem...“

Richard Dírer, moderátor: „... zem...“

Michal Havran, moderátor: „... ako vyzerá...“

Richard Dírer, moderátor: „... a môže sedieť protinázor.“

Michal Havran, moderátor: „... a vedľa...“

Richard Dírer, moderátor: „... ktorý áno..., ktorý to spochybňuje?“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Toto povedal Michal v jednej z relácií veľmi pekne, že my tu spochybňujeme základný vedecký konsenzus a začíname diskutovať o veciach, ktoré sú 200 rokov vydiskutované..., ktoré už jednoducho máme za sebou. Druhý moment, ktorý určuje to ako momentálne vyzerá naša spoločnosť, je tá extrémna polarizácia. Tá extrémna polarizácia sem prišla naozaj so slovníkom politikov, sme tu rozdelení do dvoch táborov.“

Michal Havran, moderátor: „Asi aj viacerých už možno...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „... a dnes, áno, ale tak principiálne je to, prednedávnom sme tu mali, že konzervatívci - liberáli, dnes tu máme naozaj ako keby opozícia - koalícia... ale iné som chcela povedať. Chcela som povedať, že aj naši diváci alebo v našom prípade bývalí diváci sa takpovediac transformovali na fanúšikovské tábory. Dnes ako keby ten divák za tou obrazovkou nesledoval ten súboj a nehľadal tie argumenty a nepátral po tej pravde s nami. Ale ako keby, a to vidíme v odpovediach

na tých sociálnych sieťach, ako keby fandil nejakému tábora ako futbalovému mužstvu. To znamená, ja ako moderátorka sa dostávam do, do pozície, že ja z ich pohľadu nadrážam niekomu druhému, ale to tvrdí potom aj ten druhý tábor. To je potom mimo, mimochodom taký logický faul, že ak, dokonca to tvrdia aj niektorí takíto dezinformační takmer novinári, ktorí hovoria, že ak, ak sa pýtate kriticky jedného, znamená to automaticky, že nahrávate druhému. No toto, toto naozaj nie je pravda... ale chcela som to zarámcovať tým, že nám tí ľudia ako keby prestali počúvať, ale začali sa jednoducho z nich stávať fanúšikovia jednotlivých táborov.“

Michal Havran, moderátor: „Tibor, mám aj otázku pre teba... ale...“

Tibor Búza, producent: „Tam je, ja len zareagujem...“

Michal Havran, moderátor: „Ale zareaguj a p...“

Tibor Búza, producent: „Tam je niekoľko vecí. Otvorili sme niekoľko vecí v týchto, v tejto debate. Problém sociálnych sietí a komunikácie. Harari to má v tých kapitolách k 21. storočiu, kde veľmi pekne predkladá argument, že ak niekomu predložíte argumenty, ktoré sú úplne opačné, ako to, o čom je presvedčený, tak ho nepresvedčíte, práve naopak, ako utvrdíte ho v jeho názore. Uh a povie si, že s tým nesúhlasí, pretože je úplne odtrhnutý, pokiaľ vás nepozná. My nekomunikujeme navzájom, my komunikujeme cez sociálne siete. Keď nepoznáte komplexne toho človeka a v celku a nebudete ho poznávať viac, tak nebudete pristupovať na jeho argumenty. To je to odcudzenie. A čo sa týka tých inštitúcií, to je podľa môjho názoru jeden najzákladnejší problém Slovenska ako taký. Rastislav Káčer to povedal, že sme nedorobný štát alebo nedokončený v tom, nemyslím teraz vulgárne, my máme problém s... so zlým základom mnohých inštitúcií, že nie sú postavené na pevných základoch, nie sú chránené legislatívnym rámcom. To je napríklad prípad inštitúcií verejnej služby, to znamená rozhlasu a televízie a... a ty a ta, tiahne sa to od 90. rokov, tým, že nebol vytvorený legislatívny rámec ani financovanie a nebola vytvorená naozaj skutočná nezávislosť týchto inštitúcií, tak v tej chvíli sa neustále cyklíme v tom istom probléme. A pokiaľ nevyriešime to, tak nevyriešime vôbec nič a neposunieme sa dopredu. Práve preto budú vždy tie televízie alebo vždy tá televízia a ten rozhlas nejakým spôsobom atakované, napádané či z jednej strany alebo z druhej strany, pokiaľ sa tu naozaj nevytvoria inštitúcie, silné inštitúcie verejnej služby, tým nechcem...“

Michal Havran, moderátor: „Kto by ich vytvoril ale, Tibor?“

Tibor Búza, producent: „Ale veď... veď to je ten problém že, že, že je to Hlava 22? Alebo ak chcete ako bludný kruh, že stále sa asi naháňame svoj vlastný chvost, pretože je to naprieč celým politickým spektrom, aby som bol férový voči, voči všetkým nielen voči tejto vládnej koalícii. Je to naprieč celým politickým spektrom. Bavíme sa o tom 30 rokov, ja som sem prišiel v 98. Predtým som bol v Slovenskom rozhlase. Ten nezaujmem vytvoriť inštitúciu, silnú inštitúciu verejnej služby tu je... tu je daný, bohužiaľ...“

Michal Havran, moderátor: „... je to taká tradičná hodnota...“

Tibor Búza, producent: „...je to taká tradičná hodnota, pritom bez akéhokoľvek zľahčovania úlohy komerčných médií je to podľa mňa základný kameň ekosystému, zvaný audiovízia a nielen toho, akože nielen... nielen spravodajstva... ale kompletne... kompletne všetkého.“

Michal Havran, moderátor: „No, nech sa páči, Václav, Richard.“

Richard Dírer, moderátor: „... pričom sa nedá poprieť, že teraz ten záujem vytvoriť silnú inštitúciu, ale nie verejnej služby tu asi naozaj vďaka tým novým zákonom a všelijakým kontrolným, mediálnym a neviem akým redakčným radám. Ale to bolo teraz ironicky myslené akože vo veľkých úvodzovkách.“

Václav Moravec, moderátor: „Ale Tibor skvôle vystihl jednu vec a ja také jako bych to nespojoval se současnou vládní koalici na Slovensku, protože podívám li se na způsob vládnutí Igora Matoviče, on se nikdy neměl stát premiérem a... a učinil a prošlapal cestu k tomu, aby volby u vás dopadli tak, jak, tak jak dopadli. Ale Tibor skvôle popsal to, že ten slabý institucionální rámec u vás, Slovenského rozhlasu, Slovenské televize, ještě oslabovali komerční zájmy víc než v České republice. Jinými slovy, že ty velké ekonomické skupiny nechtěli silná média veřejné služby, protože na tom trhu podnikaly a není zcela normální, aby komerční televize typu Joj-ky, TA3 v případě zpravodajství, že jo když začínala TA3, její postavení jako silné zpravodajské stanice protože prostě RTVS byla oslabovaná politiky a... a zničená érou mečiarizmu a... a do toho tlaky různých investičních skupin, protože to my jsme si začali užívat až po roce 2010, kdy se zhroutili ty ekonomické modely kvůli internetu a... a dostupnému zpravodajství pro všechny prostě a... a podobně. Což vedlo k tomu, že odešli zahraniční vlastníci, kteří zajišťovali při vší kritičnosti k zahraničním vlastníkům. Oni jenom chtěli pobrat peníze a bylo jim jedno, co redakce

dělá, takže byl prostor pro nezávislou žurnalistiku a to teď vlastně vidíme jako komparatívni výhodu, než když to začali kupovat miliardáři, pro které je to ekonomicky nevýhodné, protože jim to nevydělá ta, ta média tolik. Ale používají to, v tom mém oblíbeném seriálu Newsroom říká ta manažérka prezidentka té fiktivní zpravodajské společnosti, já jsem si koupila zprávy, no a ty sk..., ty skupiny si koupily zprávy, protože potřebují ovládat ten veřejný prostor kvůli tvorbě zákonů kvůli tomu, aby jim rostl byznys v jiných oblastech, a to je to co...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „... tak doteraz to bol takpovediac atómový kufriék. Teraz je to už priama zbraň, to je úplne nepochybné. Pokiaľ sa ale rozprávame o sile médií verejnej služby a rozprávame sa o nich už bezmála niekoľko mesiacov, neviem, či ste si všimli, ale doteraz som nikde nepočula, že z pohľadu tej verejnej služby, že by sme sa tu rozprávali o programoch pre deti, pre mládež, pre akékoľvek skupiny, pre ktoré je verejnoprávne vysielanie v zásade nenahradiateľné. Čo zaznieva v tej politickej diskusii od našich politikov. Vymeníme Jančkárovú, vymeníme Makaru. To znamená, ide tu o takpovediac jednu profilovú politickú diskusnú reláciu a mimo iného aj o túto tvoju reláciu. Takže úprimne ti želim, aby si vydržal čo najdlhšie, kde naozaj sa...“

Michal Havran, moderátor: „Toto je bozk smrti, práve čo si povedala..., ďakujem pekne, he...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „... potrebujú... je mi to ľúto,...myslím si... myslím si, že si takpovediac na odchode. Čiže povedzme veľmi otvorene a nahlas, o toto ide. Nejde tu o lepšie vysielanie pre deti... alebo pre menšiny.“

Richard Dírer, moderátor: „Že ide o spravodajstvo, hovoríš.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Ide o spravodajstvo a ide o publicistu.“

Michal Havran, moderátor: „Tibor a ako si to vnímal? Lebo vždy to je to ako naozaj, je to aj v Čechách to isté, aj tu aj v iných krajinách stále dookola to isté, zužovanie toho pohľadu na verejné médium iba ako na správy večerné a na dve-tri relácie. Tí ľudia, častokrát keď ich počuješ, oni absolútne a videli sme to aj tu, netušia, že s RTVS je najväčším koproducentom alebo producentom pôvodnej slovenskej alebo československej tvorby. Netušia vlastne množstvo formátov, ktoré tu vzniká. Oni stále dookola hovoria o troch alebo štyroch ľudoch a sú kvôli nim ochotní ako meniť zákony.“

Tibor Búza, producent: „Médiá verejnej služby štandardne, ak si pozriete prieskumy EBU, pokrývajú... ako v programovej štruktúre tvorí asi 24 alebo 25 percent spravodajstvo, takže ten výtlak je tam veľký a rozumiem tomu, že prečo sa oň zaujímajú. Ja som si prešiel obidvoma stranami, ja som v tom 98 - 2000 bol šéf spravodajstva a potom som bol programový riaditeľ, kde som zase som zase nemal rád spravodajcov, keď chodili a otravovali, že chcú viac priestoru, viac času. Čerešnička na tortičke boli športáci, keď vyplakávali, že potrebujú viac peňazí a ten šport stojí strašné peniaze, a to, to geometricky rastie. A ja som stále hovoril, pamätám si, ako som sa pohádal s generálnym, že keď zase chcel dať nejaké peniaze na majstrovstvá sveta, hovorím fajn a tam sa dá ušetriť. Nie, to musí byť veľkolepé. Hovorím, výborné, ja som hokejový fanúšik, ale povedz mi výsledok našich hokejistov minulého roku z Minska, nepamätáš si ani jeden. A... ale minulého roku sme odvysielali Mimi a Lízu, tento rok ju budeme vysielat zase, o dva roky, zase o tri roky zasa a o päť rokov zase. Boli obdobia, keď sme mali viac animovanej tvorby ako Česká televízia, keď sme mali naštartované seriály, naštartovala sa..., predtým, ako som sem prišiel, tak RTVS-ka za 5 rokov urobila 6 filmov. My sme, ja som odchádzal po piatich rokoch s 58 filmy... filmami koprodukčnými, to sa všetko dá nastaviť, ale môže to fungovať...“

Michal Havran, moderátor: „... to sa nepočíta v očiach... týchto ľudí.“

Tibor Búza, producent: „... to sa, to sa nepočíta.“

Václav Moravec, moderátor: „Oni se na ne nedívají, oni jsou diváci zpráv...“

Tibor Búza, producent: „... presne to hovorím, že, že to sú formáty pre deti, diskusie, dokumentárne filmy, dokumentárne série, ktoré tu vznikli fantastické, keď si vezmem také, že, že mainstreamové, že Mafiáni, ktoré mapovali kompletne tú hroznú históriu mafie na Slovensku až po... po... po súčasné veci, ktoré sú Peťo Kerekeš, et cetetra, et cetera, špičkoví dokumentaristi. To sú všetko veci, ktoré podporujú audioviziu, podporujú zamestnanosť, pretože na to je nabalené kvantum ľudí, kvantum produkcie. Vysvetľovať niekomu zakaždým dookola, že, že nebláznite, prosím vás s tým, že... že prečo to dávame externého prostredia. Pretože externé prostredie prináša peniaze navyše, pretože externé prostredie môže žiadať granty na audiovizuálnom fonde, môže ... žiadať granty na Eurimages, môže priniesť z európskych zdrojov, čo my nemôžeme ako inštitúcia. To je o synergii, to je o tom ako manažujete tú inštitúciu a čo jej dávate. A to je ten problém, že to nikoho nezaujíma. A nezaujíma to

nielen politikov. Častokrát som mal pocit, že to ani kolegov z novín nezaujímá, že, že vždy sa bavili o tom, že primárne bolo spravodajstvo a riešilo sa, že čo kto povedal v správach. Hovorím, ale je to 200 ďalších vecí, dôležitých vecí. Jasné, to sa po... pobavíme potom. To povedomie, že prečo je a aká je úloha tej inštitúcie sa nebudovala, bola to chyba inštitúcie. Samozrejme, že... že je potrebné vrázať viac času, energie a investícií do toho prezentovať tým ľuďom, že čo sú tie médiá verejnej služby a na čo sú dôležité, že... že je to v civilizovanom svete je to vnímané ako spoločenská zmluva medzi médiami verejnej služby a obyvateľmi krajiny a tie médiá verejnej služby vytvárajú hodnoty pre tú krajinu, strážia politikov, strážia inštitúcie a prinášajú niečo navyše. To, čo komerčné stanice nemajú prečo robiť, nechcem zľahčovať a znehodnocovať ich prácu. Práve naopak, sú veľmi dôležité pre duálny systém, ale nemajú to prečo robiť. Oni sú naformátované a nastavené úplne inak. My teraz vyčítame a pozeráme sa na to, že máme problém s médiom verejnej služby, tak nás zachráni politické diskusie na Jojke a na Markíze. Nie sme úplne fér voči tým inštitúciám a voči majiteľom tej inštitúcie, pretože to nie je ich úloha. Akože áno, podme sa o tom baviť, ako funguje to v civilizovanom svete, ale ani v Amerike to nefunguje takýmto spôsobom.“

Michal Havran, moderátor: „Ale to bola aj reakcia... to bola aj reakcia na istú situáciu, hej, keď vlastne s... súkromné médiá suplovali naozaj akoby tú zlyhávajúcu RTVS-ku a nebolo to vlastne len v prípade Markízy, ale bolo... bolo tu rádio Twist predsa, ktoré voľakedy reálne robilo akoby že jediné slobodné médium...“

Richard Dírer, moderátor: „V čase mečiarizmu...“

Michal Havran, moderátor: „... v čase mečiarizmu..., že ľudia počúvali rádio Twist, čiže ten súkromný kapitál zohral aj významnú ako emancipačnú úlohu, ale toto sa napríklad zmenilo tak isto. Boli voľakedy majitelia aj súkromných médií, ktorí sa vyznačovali ako istou hodnotovosťou. Dnes vidíme v Markíze, čo sa deje s českými majiteľmi, že im je to úplne jedno, proste.“

Richard Dírer, moderátor: „Ja iba na margo toho, čo... čo hovoril Tibor že, že je šialené, že napriek tomu, čo všetko tu vymenoval, že čo táto inštitúcia robila, tak teraz existuje pre mňa absurdná snaha naozaj kvôli spravodajstvu, kvôli jednej, dvom reláciám, kvôli jednej, dvom ľuďom tu totálne pochovať jednu... jednu inštitúciu. Veď keď už to pritiahneme akože za vlasy, veď ten dôvod na výmenu generálneho riaditeľa si už našli, a nie, napriek tomu tu budeme meniť názov, budeme meniť logá budeme meniť pečiatky, hlavičky, zavedieme, čiže... že z môjho pohľadu naozaj o to... je to smutné, ale o to spravodajstvo ide, ide o tú politickú publicistiku, keď sú ochotní toto všetko absolvovať novými zákonmi a tou debatou o... o nových mediálnych zákonoch, lebo to nie je iba zákon o RTVS, tam prichádzajú ešte aj, teda o STVR, pardon, tam prichádzajú ešte aj, aj ďalšie zákony a pre mňa je to nieže nepochopiteľné, ale pre mňa je to naozaj šialené, že kam dokáže tá politická moc zájsť, aby si, aby si podmanila ten, ten priestor, že zabudneme na to všetko, čo toto médium verejnej služby robí a len v záujme toho ovládnutia spravodajstva a politického priestoru, a naozaj hovorme o... o zglajšaltovaní, lebo k tomu to asi má... asi má smerovať, je ochotná urobiť.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „My sa pozrime na to aj, v akej atmosfére pracujú ľudia či v RTVS, ale aj v komerčných médiách. Tým, že o tom diskutujeme niekoľko mesiacov v takejto negatívne ladenej atmosfére, čo je potom dôsledkom? No, stáva sa, že tu je, povedzme prezidentská diskusia, ktorú všetci kritizovali, pretože bola úplne nekritická. Nebola to diskusia v pravom slova zmysle a ľudia, ktorí tu pracujú, sú jednoducho v kríči, pretože vedia, že sa na nich tí politici pozerajú a budú ich kritizovať za akýkoľvek výkon, ktorý by podali. Toto je slobodné povolanie. My potrebujeme rozmýšľať, my potrebujeme kreatívne pracovať, potrebujeme sa sústrediť na svoju prácu. Tým trošku premostujem aj na tú našu činnosť, ktorú sme teda absolvovali za ostatné mesiace, že ten krč z toho celého a napríklad v našom prípade to neuveriteľné prácne vybavovanie hostí nám neumožňuje venovať sa obsahu ako takému. Ale venovať sa tej organizácii a toho, kde, odkiaľ príde, aký útok... a len dokončím jednu vec, keď to porovnam napríklad s možnosťami, ktoré sme mali pred parlamentnými voľbami, kde televízia JOJ, trvám na tom, urobila jedno z najlepších predvolebných vysielaní, kde zaznelo napríklad to, že Hlas chce pomerne radikálne úpravy v prípade Úradu špeciálnej prokuratúry a oni sa napokon aj zrealizovali, bola to schopná urobiť komerčná stanica, kde sme dnes po pol roku a v akej atmosfére títo ľudia musia spracovať, pracovať...?“

Michal Havran, moderátor: „Prečo sa to deje podľa vás...?“

Richard Dírer, moderátor: „... ja iba pol vety k tomu čo... čo Jana hovorila, že tá atmosféra, v ktorej pracujeme, alebo sme pracovali, bola naozaj dôležitá, lebo myslím si, že sa zhodneme a nebudeme upierať, že sme sa o tom, že sme sa o tom spolu rozprávali, že ani jeden z nás nezažíval priame politické tlaky, čo sa týka relácií, že nikto nevolal, teda že tohto hosta si tam nevolajte alebo túto tému neotvárajte, alebo túto tému o nej nemôžete... nemôžete hovoriť. Ale celá tá atmosféra, ktorá sa tu postupne na... nabaľovala presne tak, ako si hovorila, viedla k tomu, že človek sa začne koncentrovať naozaj na všetko ostatné, len aby z toho nejako vyklúčkoval ako na ten vlastný výkon, tomu, čomu sme hovorili, že naozaj že dobrá politická diskusia.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Trošku urazenecky by som mohla povedať, že tým potom niekedy tým dôsledkom je tak trošku eliminácia a politický moderátor televízie JOJ strávi prvé kolo prezidentských volieb napríklad doma pod dekou a moderujú iní, čiže to môže byť takým takpovediac v dôsledkom. Krátka poznámka, no porovnajme to napríklad s prezidentskými diskusiami v Českej republike. Boli fantastické, na ktorejkoľvek stanici boli. A boli ostré a boli kladené ostré otázky a aj po technickej stránke to bolo urobené veľmi dobre, čiže, čiže dá sa to. Ale nechajte nám ten priestor robiť to odvážne.“

Richard Dírer, moderátor: „No nám dvom už nie, ale...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „... nám dvom už nie.“

Michal Havran, moderátor: „Václav, takáto otázka veľmi jednoduchá. Prečo to vlastne robia? Lebo my predsa len... ako všimol som si, aj vy ste si všimli, máme tu dnes časť politickej reprezentácie, ktorá celkom zabudla na to, že vlastne pôsobí v demokratickej krajine Európskej únie veľmi intenzívne a hlboko integrovanej. Slovensko je jednou z krajín regiónu, ktorý je dokonca členom eurozóny. A mám pocit, že akoby na to všetko zabudli a majú nejaký úplne iný kontext v hlave. Prečo to vlastne robia? Prečo vlastne politik demokraticky zvolený v demokratickej Európskej krajine má paranoju z toho, že akým spôsobom sa s ním bude rozprávať moderátor alebo moderátorka v televíznej relácii? Veď to je normálna vec, veď to je normálna prevádzková vec v demokracii, proste ísť a obhájiť si to, čo chcete robiť, alebo to, čo si myslíte. Prečo je tu z toho zrazu taký problém.“

Václav Moravec, moderátor: „Myslím si, že... já nechci předbíhat, ale když jsem sem byl pozván, tak jsem přemýšlel nad knížkou, kterou vezmu a vzal sem si Ericha Fromma Strach ze svobody, protože si myslím, že mys..., a nebudu říkat jestli to je východní Evropa nebo střední Evropa, jestli to je Česká republika, Slovensko. My znovu směřujeme k autoritarnismu. Když tady u vás jsou pexesa s přeškrtnutými tvářemi, podívejte se, Putinovi stálo za to, aby zlikvidoval a studentům na fakultě a studentkám, dám vám přečíst Annu Politkovskou Ruský deník. Politkovská velmi kriticky mluví o tom, že za vzestup autorita... autoritářství Vladimira Putina může neschopná opozice. Podívejte se, co se dělo u vás, že ten strach ze svobody, který má velká část veřejnosti, je dán tím, že všechny ty politické strany po roce 1989 byli schopni to podhoubí toho hněvu, tekutého hněvu namísto toho, aby eliminovali a řekli si, demokracie je nejlepším možným zřízením, na které jsme zatím přišli. Tak to, to oni neměli jako to hlavní poselství a ti, kteří dneska u vás vládnou, tak samozřejmě vracejí, aspoň tak, jak to pozorují, vracejí tou záští to těm institucím, u nichž měli pocit, že po nich jdou, když to obrazně řečeno řeknu. Jo, to znamená, že ten, že ten hněv a teď ta Evropa to západní jak vnímá, protože když se setkávám s lidmi ze západní Evropy, tak oni říkají, co se to u vás jak děje v té, jako zastřelí novináře na Slovensku. Česká televize tady také, také čelí kritice, tlakům. Vezměte si zvyšování poplatků. My půjdeme tou...tou podobnou... tou podobnou cestou jako, jako RTVS. Že já si myslím, že směřujeme... a teď je otázka, co se bude dít se západními státy Evropy, protože ta špatná sociální situace, způsobena dvěma krizemi, energetickou, potažmo válečnou, kovidem, do toho neschopnost těch politiků, kteří se označují za demokratické, stabilizovat tu společnost a uvědomit si sílu těch institucí a ještě tady máme komplikovanou společnost, disociální sítě, na kterou jsme se jako všichni v západním světě nedovedli adaptovat. Takže to vede k tomu, že ti lidé říkají, my žijem v nějakým složitým systému. Urážíme se na sociálních sítích, v tom velmi těžko žije. Takže co říká Fromm, jako ta knížka vám ukazuje, jak jsou zlikvidována média, jak jsou zlikvidovány vysoké školy, jak jsou zlikvidovány, když nastupuje autoritář, jak je zlikvidována veřejná sféra...“

Michal Havran, moderátor: „To je maďarský model, ale...“

Václav Moravec, moderátor: „Ne, nejen, ale, ale protože... protože ta veřejnost to Orbánovi umožnila, ta veřejnost to chce, protože většina lidí se vzdá svobody, vzdá se svobodné diskuze, protože přijde

báťuška car, príjde autoritár a řekne jim, ten bordel, ve kterém žijete, já už s tím učiním přítrž a... a v tomhle tom duchu my jako novináři... pracujem.“

Richard Dírer, novinár: „*Ja iba jednu vetu, podpisujem úplne všetko, čo si povedal a pridávam k tomu, že netreba zabúdať ešte na externé vplyvy, na ruský trolizmus, ktorý... ktorý tu na Slovensku existuje, že tie...“*

Tibor Búza, producent: „*Sme v hybridnej vojne, či chceme alebo nechceme.“*

Richard Dírer, novinár: „*... to, že tá hybridná vojna z Ruska tu neovplyvňuje alebo teda ovplyvňuje život v tejto krajine, je jednoznačné, aktivity ruskej ambasády na Slovensku sú viac než známe.“*

Tibor Búza, producent: „*A to, čo povedal Václav ešte, ono sa to netýka len strednej Európy, teraz bol pekný rozhovor s Junckerom, myslím, že u vás, kde povedal, že...“*

Václav Moravec, moderátor: „*... v Lidovkách.“*

Tibor Búza, producent: „*... v Lidovkách, že mal... nemal nikdy povedať Orbánovi - Ave diktátor, a že mali byť a uvedomuje si, že mali byť menej arogantní k strednej a východnej Európe, a ale nie o tom som chcel, lebo ten problém sa bude týkať pomaly aj ostatných častí Európy, nielen u nás. Ako vezmite si Holandsko. Keď sa bavíme o koncesiách, už dávno sa hovorilo, že prejdite od koncesií, lebo že to je ďalšia forma dane, čo je samozrejme nezmysel, ale Holanďania sú napojení na štátny rozpočet, ale samotní Holanďania na stretnutiach s EBU nám hovorili, že to nie je dobrý model, a pritom je to trošku iná demokracia ako tento karpatský model. A nefunguje to, že prísľuby nefungujú, prísľuby sa okamžite zajtra zabudnú zabuchnutím dverí, a keď ide o znižovanie rozpočtu, príde kríza ekonomická, môžete sa postaviť na hlavu a kývať ušami, ako hovorievala... ako hovoríva moja mama, ale nepomôže vám to, pretože uh volič bude počúvať na to, jasné, im škrtneme prvým. Načo?“*

Michal Havran, moderátor: „*Jasne.“*

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „*No...“*

Michal Havran, moderátor: „*Jana.“*

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „*... čo určite funguje, a ja, zase si pomôžem svojou knižkou, je to knižka Postsediaci od Juraja Buzalku, tiež nechcem veľmi predbiehať, ale táto kniha presne naznačuje, kde sme urobili chybu, a kde urobili chybu politici. Je to kniha, ktorá ukazuje, že sme rurálnou, teda vidieckou, krajinou, a to bezprostredne súvisí s tou polarizáciou. Časť našich politikov, ale aj nás, takpovediac, možno mediálnych elít, tej bratislavskej kaviarne, tej sa nepodarilo ako keby osloviť to obyvateľstvo, ktoré má jednak proruské sentimenty, pretože časť tejto voličskej základne jednoducho strávila v tom socializme možno s nejakými ružovými okuliarmi svoju mladosť a podobne. Sú to ľudia, ktorí, povedzme, majú nižšie vzdelanie, ktorým my vysvetľujeme odborné témy, napríklad fungovanie verejnoprávneho alebo duálneho systému, nevieme im podať ruku, politici nevedia podať ruku voličom,...*“

Richard Dírer, novinár: „*Nechcú...“*

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „*... aby im jednoducho vysvetlili témy, aby stáli o tú ich o tú ich priazeň. Čo je potom dôsledkom. Dôsledkom je to, že veľká časť voličov počúva na lacné populistické sľuby, na rýchle riešenia... a nie je náročná. Náš slovenský volič v tomto zmysle nie je náročný.“*

Michal Havran, moderátor: „*Ja sa... ja sa...“*

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „*A preto sú niektorí politici (nerozumiteľné).“*

Tibor Búza, producent: „*Populizmus je problém celého sveta momentálne, nielen... nielen Slovenska.“*

Michal Havran, moderátor: „*(nezrozumiteľné) by Slovensko rozdelené pol na pol, akoby, že... že nie je tá, nemám pocit, že by to bolo také akoby že úplne čierne čierne, aj tie dáta to vlastne ukazujú. Aj ten proruský resentiment tu nie je vlastne taký silný, ako to prezentujú ľudia, ktorí sú jeho nositeľom, ale vrátim sa k inej veci, späť k tým politickým diskusiám, lebo jedna vec, ktorá... ktorá ma zaujala, je vlastne, vždy keď som na niečo také natrafil, tak som vlastne videl konflikt, častokrát aj surový konflikt medzi protagonistami a rozmýšľal som nad tým, že či nedochádza vlastne aj k takej ako dramaturgickej bulvarizácii vlastne. Že nebudeme robiť napríklad diskusiu o tom, prečo dodnes nie je postavená diaľnica medzi Košicami a Bratislavou alebo Bratislavou a Košicami, ale radšej budeme hostom citovať nejaké ich facebookové výroky, že nech ich komentujú, a nech pove... nech reagujú vzájomne na seba... ako keby sa vlastne vytratila aj taká vecnosť, hej, z tých diskusií, ja viem, že to nie je veľmi sexy rozprávať o životnej úrovni ľudí, o stave nemocníc, o nedostavanej infraštruktúre, ale mám pocit, že jedna časť tých tém sa takisto ako vytratila... alebo sa premiestnila do takých ako špecializovaných diskusií, ktoré*

majú aj súkromné televízie, ale nie je to ten je hlavný ako program, že... že čo sa vlastne stalo aj s tou dramaturgiou politických diskusií, podľa vás?“

Richard Dírer, novinár: *„Tak, ako si povedal, že to nie je sexy, stalo, akože to si otvorene povedzme, že naozaj komerčné televízie, ktoré musia, žiaľ alebo našťastie, častokrát pozerat' aj... aj na čísla a samozrejme na nejaké na nejaké komerčné záujmy, boli nútené trochu pretransformovať tie diskusie, a ja teraz vôbec nehovorím, či to bolo správne, alebo nebolo správne, a zároveň to bolo vidieť aj... aj na sledovanosti, že vysoko ekonomické témy, ktorým ľudia alebo bežný človek až tak veľmi nerozumie, neprinášali zrovna vysokú sledovanosť, boli to... boli to skôr... boli to skôr naozaj témy sociálneho charakteru, alebo potom čisto politické akože konfliktné... konfliktné témy, ale tie špecializované sa naozaj preniesli do... do iných formátov.“*

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: *„To je pravda, na druhej strane my sme tu mali prítomné práve témy, ktoré generovali konflikt, to bol covid, to bola napríklad vojna na Ukrajine, to bola inflácia, zdražovanie. Mnohé tieto záležitosti jednoducho tak neuveriteľne polarizovali aj tých, a rozdeľovali tých politikov, že nevyhnutne k tým konfliktom dochádzalo. Pokiaľ ide o také hádky v štúdiu, tak napríklad ja som si dávala pozor na to, aby ten konflikt, ak už nastal, aby to nebola prvoplánová hádka. Jedna situácia, kedy som v úvodzovkách nechala sa vyhádzať politikov, bola to Jana Bittó Cigániková s Igorom Matovičom, a to bola presne ukážka toho, ako fungovala tá bývalá vládna koalícia. Pozrite sa, demonštrujeme, ako sú ľudia schopní alebo neschopní vládnuť.“*

Michal Havran, moderátor: *„Jana, ty si vypla mikrofón, niekedy?“*

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: *„Áno, áno, ...“*

Michal Havran, moderátor: *„Vypla si, že?“*

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: *„... vypla som, skúšala som aj... aj záležitosti, že... že prepáčte dáme džingel, vypýtam si teda ten predeľovací... predeľovací efekt..., ale áno aj vypla som jednoducho mikrofóny. Čiže, áno, tieto veci... tieto veci sa stávali, boli prítomné v tých reláciách, ale teraz je to aj o profesionalite toho novinára, či je ten konflikt prvoplánový a je len pre to prítomný, pretože je s tým jednoduchá príprava a vysoký, a rýchly efekt. Alebo jednoducho je to funkčný konflikt, na ktorom potrebujem niečo demonštrovať.“*

Michal Havran, moderátor: *„Áno, jasne, to je..., Václav ty si vypol niekedy mikrofón?“*

Václav Moravec, moderátor: *„... ano, po dohode s režii, kedy... ale ja musím říct jednu věc, že...“*

Michal Havran, moderátor: *„Alebo kopeš pod stolom hostí.“*

Václav Moravec, moderátor: *„Ne, ne, ne, kultivuju... kultivuju tu veřejnou debatu tím, že s Hankou Andělovou, jako vedoucí dramaturgyně zveme k těm politikům odborníky. A... a nám se osvědčilo v těch... v těch otázkách, protože já jsem u některých bývalých prezidentů nebo tehdejších prezidentů, ať to byl Václav Klaus, Miloš Zeman, totéž Andrej Babiše, čelil bojkotu. Protože si vybírají ty pořady, které jim jsou komfortnější, kde vědí, že se mohou dohodnout s majitelem té televize na tom, aby ten pořad byl nekonfliktní a podobně. A podařila se mi vlastně tím bojkotem jedna věc, že jsem říkal, vždyť pro mně politik je zajímavý, ten bývalý politik. Člověk, který, jít proti proudu a když už jsme ta alternativa, protože mainstream je hádání se po sociálních sítích, přilhávání pod nicky, (nezrozumitelné) vezměte si, že my vlastně jako čelíme, já říkám, sociální síť, to, že si přilháváme, na tom jsou postavení sociální síť, my všichni jsme reálnými tvářemi, kterým mohou lidé ve fyzickém prostoru nadávat, že Janka blbě dělá pořad, Řišo taky, a já, že jsem starý, dělám to 25 nebo 21 let, a že mám vypadnout z České televize, že se mám střídat a podobně, ale my nelžeme těm lidem, protože my prostě se neskrýváme pod nicky, ale dostáváme mop cenzor ship, ta... ta cenzura davu, která nás autocenzuruje, protože prostě v tom prostředí se velmi těžko žije, ale to je jeho logika, přilhávají se tím, že si vytvoří falešná jména, že mohou na kohokoli zaútočit, protože prostě ta debata zhrubla. Takže já... já programově ty poslední čtyři - pět let jdu proti tomu, to je a... a neprojevuje se mi to na sledovanosti. To kde... to kde chtěli, jo, proti otázkám Nova postavila diskuzní pořad, pojmenovala ho po... po RTVS, Za pět minut dvanáct, Prima dvě hodiny, když otázky se rozdělili, a byli dvě hodiny, tak novináři z komerčních médií psali, Moravcovi dvě hodiny sledovanosti, Moravcovi dlouhý pořad, jako, co udělala Prima, okopírovala nedělní partii, dvě hodiny, nikdo už to nepsal, jo, protože prostě části lidí jste li značkou té televize, máte nejsledovanější a nejcitovanější diskuzi, no a lidem ležíte v žaludku, a... a to jítí proti proudu, kde mám podporu generálních ředitelů nebo doufám, že mám stále podporu generálních ředitelů, ať to by Peter Dvořák, Jirka Janeček, který... který mně do České televize bral, a to*

vám dáva tu svobodu a ja tvrdím, diváci nejsou hloupí, jo, myslím si, že bohužel, jako v té vyhocené situaci i slovenská žurnalistika, jako nechci říct, že podceňuje ti diváky, jo, ale přesně jako jde na to, ty politici nám to zpolarizovali, ale přestali jsme s těmi lidmi diskutovat a vidím to třeba na Focusu, jako pořad, který je zase dvouhodinový se studenty, má dvojnásobnou sledovanost v tom vysílacím...”

Michal Havran, moderátor: „No jasne“

Václav Moravec, moderátor: „... okně na Čtyřadvacítce, takže tvrdím, že když půjdete alternativou, ale u vás prostě, to, že ty komerční, to, co říkal Tibo, že komerční stanice od devadesátých let hráli roli RTVS, respektive Slovenské televizi, Slovenského rozhlasu, což je nenormální stav, ano, teď jsme viděli, že ten étos, který, by i, já kdyby byl majitelem nějaké soukromé televize, koupil bych si soukromou televizi, tak by chtěl být hezky zapsán, že prostě jsem pomáhal rozvíjet dobrou žurnalistiku ne, že vyhodím janku, vyhodím Riša a... a podobně, ale to není možné asi jako očekávat od velkých investičních skupin a oligarchů.“

Tibor Búza, producent: „To sú dve veci, ako, prvá ako, ešte budem reagovať na tú Janku a na tvoju otázku. Rozhodnutie voliť je emočné, nie racionálne. Koho budem voliť, rozhoduje sa 99 percent populácie podľa emócií, a podľa toho vyzerá aj diskusia politikov a ľudí, ktorí sa okolo toho mocú, agentúr, ktoré pripravujú podklady, to znamená, útočím na emócie, útočím a ten slovník je čím ďalej, tým viac vyhrotený a teraz som sa bavil s Braňom Dobšinským, bol som uňho v podcaste, a presne sme sa o tom bavili, aj on hovorí, že pozoruje to, že pokiaľ nepoužíva vo svojich tituloch a titulkoch expresívne výrazy alebo brzdi ich, okamžite to ma za následok nižšiu kľikanosť, sledovanosť a počúvanosť. To znamená, to je perpetuum mobile, to sa bude takto nabaľovať, pokiaľ sa to nezastaví, a nepovie sa, že dosť, lebo... lebo naozaj ...“

Michal Havran, moderátor: „A kedy bude dosť?“

Tibor Búza, producent: „...ten... to nev... to neviem, ja dúfam, že... že... že tá hranica je blízko, že keď... keď jednoducho si uvedomíme, že... že stačilo. A teraz budem advokát diaboli v tej debate k tým komerčným médiám, pretože bol som v komerčnej televízii, a bol som na strane manažmentu, čo nie je sranda. Tento trh nie je veľký. To je 5-miliónová krajina, ktorá dokáže vygenerovať isté príjmy z reklamy, to znamená tie televízie musia z niečoho žiť, musia tvoriť program a netvorí len spravodajstvo, musia generovať, ak už nie zisk, tak aspoň vyrovnaný rozpočet, aby to nebolo v strate a je podľa môjho názoru jemne nefér, a nebudem sa baviť, že či to sú finanční oligarchovia alebo tí, alebo hentí, alebo tamtí, aby donekonečna znášali tieto následky, pretože vypadnutia akéhokoľvek zdroja z reklamy a z príjmov, tie inštitúcie bolí, to naozaj nie je desaťmiliónový, 15 miliónov je 20 miliónový trh, ktorý dokáže vygenerovať iné prostriedky. Môžeme sa baviť o étose, ale hovorím, teraz budem advokát diaboli, aby som zase bol fér aj voči tej druhej strane, to nie je jednoduché ustáť také... takéto tlaky a povedať si, že fajn, ale prídem o... o polovicu relácie, nebudem môcť vyskladať program, pretože výpadok z reklamy má za následok, že škrtneš štyri seriály, vypadne toto, vypadne tamto, vypadne veľká šou, a nebudem mať na akvizície, takže ten balans nie je jednoduchý. To je presne o tom ako teraz, keď sa bavím ako producent o filmoch, keď sa bavím medzi... rozdiel medzi Českou televíziou a Slovenskou, a medzi českým trhom a slovenským, český trh dokáže vygenerovať prostriedky na to, aby sa užívali komerčne zaujímavé filmy, to znamená, že si zarobia sami na seba. Podľa tvrdých dát Európskej únie krajina, ktorá má menej ako 10 miliónov, nedokáže ani v komerčnom prostredí zarobiť na tú produkciu, musí byť nejakým spôsobom dotovaná a podporovaná, a to sa týka aj tých televízií, aj tých komerčných televízií, preto ten balans nie je veľmi jednoduchý, takže tie tlaky na tie manažmenty a na tie vedenia nie sú úplne... úplne ľahko ustojiteľné vždy, aby som bol zase fér aj voči... voči tej druhej strane.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „A troška to...“

Tibor Búza, producent: „Tým nechcem...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „...zarámčujem...“

Tibor Búza, producent: „Hej...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „... že toto je niečo, čo generuje aj akési politické tlaky, pretože my tu máme finančné prostriedky, ktoré dostávajú aj komerčné televízie a sú to prostriedky zo štátu, to je jedna vec, o ktoré... o ktoré sa hrá, a ktoré nie sú malé, a druhá vec v novom zákone o RTVS, ...“

Michal Havran, moderátor: „To sú tie štátne kampane (nezrozumiteľné), hej...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „To sú tie rôzne štátne kampane, to je napríklad TIPOS a podobne. No a druhá... druhý balík financií, o ktorých sa hrá, je navýšenie tej časti reklamného koláča aj v prospech RTVS, ergo v neprospech komerčných televízií, to je niečo, o čo sa hrá pri týchto inováciách, ktoré čakajú RTVS,...“

Michal Havran, moderátor: „Jasne.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „... čiže to je opäť tlak na komerčné stanice, ktorý sa môže prejavovať napríklad aj potom ako dôsledok v politických diskusiách.“

Michal Havran, moderátor: „Ja sa... ja sa vrátim k téme, ktorú dnes máme, aj keď ste objasnili, akoby rôzne tie externality, ktoré na to vplyvajú a to je vlastne stále, že zmenil sa vzťah politikov, političiek k... ku kráľovskému, vlastne politickému diskusnému formátu, a to je televízna diskusná... diskusný stôl, diskusná debata, ktorá naozaj na jednej strane môže niekomu zničiť kariéru, čo sa stalo aj v minulosti, napríklad v Spojených štátoch, keď pretendanti...“

Tibor Búza, producent: „Aj na Slovensku.“

Michal Havran, moderátor: „... na prezidentov proste pôsobili veľmi zle, môže diskusia kvalitná vyhrať voľby, môže vyhrať krajinu niekomu, kto ju naozaj zvládne. Čo sa stane podľa vás s týmto formátom na Slovensku?“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Ja si myslím, že bude vyvetraný v prípade niektorých moderátorských výmen, to je jedna záležitosť. Druhý scenár je, a to je nevyhnutný krok, ku ktorému smerujeme, o ktorom hovoril Václav, a to je, že my jednoducho nebudeme mať personálne obsadenie politikmi z pohľadu tých relácií, čiže...“

Michal Havran, moderátor: „Čiže kto tam bude, uhm.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „... my nevyhnutne budeme... budeme volávať, áno aj viac odborníkov, ktorí by aj mali dostať viac priestoru a budeme dúfať, že ten divák to ocení a že si to nájde. Napríklad, že by si to v prípade, ak by ešte existovala nejaká televízia, v nejakej televízii JOJ, nejaká relácia Na hrane o 21:50 vo štvrtok, že bude ochotný v tomto čase sledovať aj odborníkov.“

Michal Havran, moderátor: „Hm. Richard.“

Richard Dírer, novinár: „Za mňa... podľa mňa došlo k tým personálnym výmenám, ja tvrdím, že v tomto ako keby v prvom kroku alebo v tejto chvíli ide o to mať nejakých konformných alebo servilných moderátorov, ktorí nebudú klásť až tak kritické, kritické otázky, že nebudú až takou výzvou voči tým... voči tým politikom, a podľa mňa v tom druhom kroku bude závisieť, ale to je otázka zároveň... zároveň aj na nás a to čo spomínal to... čo spomínal Václav, že im sa podarilo nájsť bez straty sledovanosti, že si voláš odborníkov ako keby tú alternatívu voči, pretože sme sa dostali naozaj... naozaj do tej menšiny, či sa dokážeme otriastať a nájsť ten nový spôsob nejakej kultivovanej politickej diskusie, pretože tieto súčasné formáty, nemyslím si, že budú nadväzovať naozaj na kritickú žurnalistiku, ktorú tak v tejto krajine potrebujeme.“

Michal Havran, moderátor: „To sme... narazili sme aj na strop, čo sa týka napríklad aj akoby že tej častokrát aj bulvarizácie, polarizácie, hej, že toho zdôrazňovania, vlastne tej konfliktnosti, je to niečo, čo... lebo predsa len ja pripomeniem, že my sme stále súčasťou civilizácie, ktorá všetko, čo dokázala v dejinách, dokázala vďaka faktom a vďaka tomu, že rešpektovala fakty. Ty si hovoril síce, že sú to emocionálne rozhodnutia, ale tie rozhodnutia, ktoré sa ľuďmi najviac týkajú, to sú veľmi faktické, vecné veci v skutočnosti. Bude sa niečo aj v tomto zmysle, myslíš, musieť zmeniť?“

Tibor Búza, producent: „Neviem, nie som sociológ a také britské porekadlo hovorí... hovorí - only sky is limit a ešte som nezistil, že kde je limit tam hore, pretože zatiaľ nikto nenarazil, takže neviem, kde je tá horná hranica a ja si myslím, že je úlohou všetkých novinárov a nás ako pracovať na tom, aby ďalej... aby sa obnovila debata, lebo mám pocit, že sa že tá debata skončila a je to už podľa môjho názoru, keď sa pozerám späť, aj niekoľko rokov, my žijeme v uzatvorených bublinách, my máme problém komunikovať medzi sebou, pokiaľ mám iný názor, a maximálne sa pohádam s kamarátmi z toho svojho okolia a akceptujem kamarátov s iným názorom, iba ak sú to naozaj blízki ľudia, ktorí... s ktorými som vyrastal, máme čoraz väčší problém kultivovaným spôsobom konfrontovať svoje názory bez toho, aby sme išli do emočných atakov, bez toho, aby sme išli do podpásoviek, bez toho, aby sme... sme počúvali vôbec, čo nám tá druhá strana hovorí, my sme prestali počúvať. My máme každý svoj univerzálny patent na rozum a toľko demonizované algoritmy, ktoré len znásobujú, ak som na sociálnej sieti, tak automaticky ste čitateľný, pretože vedia, čo čítate, vedia, akým spôsobom pracujete s informáciami,

a len vám to duplikujú a len to pridáva, pridáva, pridáva, pridáva na tú kopu. Takže, ako to bude ďalej vyzerat? Nevie, ja si myslím a verím tomu...“

Michal Havran, moderátor: „Myslíš, že politici budú vlastne chodiť ešte do nejakých debát vôbec?“

Tibor Búza, producent: „Budú... budú, pretože, viete, alternatívne médiá sú fajn, ale oni si o chvíľočku nájdu inú alternatívu, pretože zistia, že... že toto už je mainstream...“

Richard Dírer, moderátor: „Mainstream...“

Tibor Búza, producent: „... už to nie je tí, už to nie sú tí naši, ktorí sú antisystémoví, pretože sú súčasťou nejakého iného systému, takže ono je to je to pekná sínusoida, je to tých, fakt som dosť dlho v médiách pôsobil, takže viem ako a...a mám pocit, že sa to pekne cyklicky vráti. Pravda je tá, že aj médiá majú trochu maslo na hlave, pretože myslím si, že je potrebné pracovať s tými formátmi a ja dúfam a verím v to, že sa nájdu formáty, ktoré sa posunú smerom dopredu, že nezostane to iba na tej klasickej debate dvoch politických oponentov, že... že budeme hľadať cesty ako to viac zinteraktívniť. Teraz nehovorím o bulvarizácii, zjednodušení.“

Michal Havran, moderátor: „Hej.“

Tibor Búza, producent: „Aaa pre nás je nesmierne dôležité to, aby sme nevzdali súboj o kvalitné inštitúcie, a teraz nehovorím len o médiách verejnej služby, hovorím o inštitúciách ako takých, ktoré sú dôležité pre demokraciu a je to jedno, aký typ demokracie si teraz, ako ho budem definovať, ale tie kvalitné inštitúcie, ktoré nám budú pomáhať v tom systémovom fungovaní, pretože to všetko je o systéme. A ak toto bude fungovať, ak sa začneme týmto spôsobom baviť, takto môže sa posunúť smerom dopredu. Pre nás bude kľúčové to, aby tu vznikla a fungovala, a alebo vybudovala sa v horizonte možno ďalších dvadsiatich rokov kvalitná inštitúcia alebo médium verejnej služby, ktoré bude robiť tie nudné témy, ktoré bude rozoberať tú ekonomiku a ono si naozaj nájde divákov, tak ako pred dvadsiatimi rokmi v 98-om, keď sme robili spravodajstvo, do spravodajstva o vede, o kultúre, čo ti hrabe, to nikoho nezaujíma...“

Michal Havran, moderátor: „Hej.“

Tibor Búza, producent: „... čo to tam dávaš. Teraz...“

Michal Havran, moderátor: „... sa ľudia sťažujú, keď to tam nie je, hej.“

Tibor Búza, producent: „... živý vstup z Cernu...“

Tibor Búza, producent: „... je takýto pík,..“

Michal Havran, moderátor: „Hej.“

Tibor Búza, producent: „... lebo... lebo ľudí to zaujíma. To znamená, že ten vkus sa mení a... a posúva smerom dopredu, uh, áno niekedy som depresívny a pesimistický z toho, čo sa deje okolo, ale vždy sa potom nadýchnem a poviem, že ako hovoria bratia Česi, optimizmus páchne blbostí, ale dúfam, že to nie je úplne tak, ako stále si myslím, že sa môžeme posunúť dopredu a verím, že... že...“

Václav Moravec, moderátor: „My to říkáme kultivovaně, já se teďko omlouvám...“

Tibor Búza, producent: „Ja viem...“

Václav Moravec, moderátor: „My říkáme, že optimizmus je nedostatek informací.“

Tibor Búza, producent: „Áno, áno...“

Václav Moravec, moderátor: „To vy jste si to... vy jste si to přes tu hranici trochu... trochu posunuli.“

Michal Havran, moderátor: „(nezrozumiteľné) Václav bude hovoriť na záver, ale ešte krátka poznámka.“

Richard Dírer, novinár: „Ja som... ja som chcel iba jednu vetu, že tiež si myslím, že sme nedosiahli ešte strop, že ešte smerujeme k tým... k tým výšinám...“

Michal Havran, moderátor: „Uhm, ešte Takešihho hrad bude pokračovať.“

Richard Dírer, novinár: „Tak...“

Michal Havran, moderátor: „Proste, hej...“

Richard Dírer, novinár: „... ale zároveň hovorím, že podľa mňa si v tejto chvíli ešte neuvedomujú, že akú ničivú silu môže mať to... to vsadenie na tie dezinformácie pre nich, že dostanem sa do takej šialenosti, že uvedomia si to vtedy, že keď raz budú potrebovať odkomunikovať nejakú... nejaký všeobecný fakt, nejakú pravdu, tak zistia, že natoľko spochybňovali doteraz tie fakty, že si potom ani ten samotný fakt, ktorý budú potrebovať odkomunikovať, nedokážu, nedokážu obhájiť a tam niekde dosiahneme... dosiahneme ten strop.“

Michal Havran, moderátor: „Jana.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Ja len úplne kratučko, ja vidím riešenie aj v koncepte takzvanej konštruktívnej žurnalistiky. My máme šancu prinášať nielen tých odborníkov, ale aj komunikovať riešenia, snažiť sa popritom pomenovaní tej reality ponúkať aj riešenia a politikov, ale aj odborníkov sa pýtať, ako by ste to urobili, ako by to malo byť, čo by sme vlastne chceli, akým spôsobom to riešiť. Teraz, trochu odbočka k spravodajstvu, to je to, čo mi aktuálne chýba, kde sme sa... kde sme skĺzli k tomu v spravodajstve, že naháňame ľudí cez ankety, a tí nám povedia, toto je drahé, zdraželo maslo, zdraželo mlieko, ale nenaháňame toho ministra financií, ktorého sa priamo pýtame, pán minister, čo s tým urobíte? A rovnako, ak budeme viac oslovovať týchto odborníkov, a budeme sa snažiť apelovať na tie riešenia, ktoré chceme počuť, a nielen sa hádať o minulosti, tam ja osobne vidím cestu.“

Michal Havran, moderátor: „Čiže...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Konštruktívna žurnalistika.“

Michal Havran, moderátor: „Návrat, návrat, návrat, (nezrozumiteľné), všetko to už vlastne existovalo, na záver Václav Moravec, budeme musieť končiť. Čo s tým formátom?“

Václav Moravec, moderátor: „Já mohu říct, jenom tu... tu vlastní zkušenost, kterou dělám a částečně navazuji... navazuji na Janku. Když vás začnou bojkotovat, tak si řeknete, a vždyť já je nepotřebuju, nebo respektive nepotřebuje ta televize, protože ten vyhocený konflikt, jo, já nechci, aby o Otázkách jako o diskuzním pořadu České televize se psalo to, co se píše o mých konkurenčních pořadech, které jdou na Nově a na Primě. Ten a ten se tam pohádal. Protože to dělají na sociálních sítích a dělají to každý den, a... a platí to, že... proto i miluji Karla Čapka a dnes by ho všichni politici zase prohlásili za aktivistu, a nemohl by... nemohl by působit v žurnalistice, protože jsme vypreparovali tu... to hledání té pravdy a dobírání se pravdy, a tento můj oblíbený vzor Karel Čapek, když si vezmete, tak on říkal, není nic staršího než včerejší noviny, není nic staršího než před vteřinou vydaný twit, jinými slovy. Mně se osvědčuje v těch uplynulých pěti, šesti letech, když jsme tu dramaturgii začali posouvat, že dáte li k těm politikům a... a teď v souvislosti s tím, co se děje na Slovensku, bylo pro mně ctí, že jeden z novinářů napsal, pořad Na tělo je takový dynamičtější a... a news look jako skvělý, jako moderní, dynamičtější a moderní formát oproti Otázkám Václava Moravce. A já říkám, ano, je to staré, je to záměrně staré, protože je to koncepční...“

Michal Havran, moderátor: „Uhm.“

Václav Moravec, moderátor: „... a drží to tu... tu hodnotu tradiční žurnalistiky, a přesto... přesto je to nejsledovanější diskuzní pořad v České republice.“

Tibor Búza, producent: „(nezrozumiteľné) nie?“

Václav Moravec, moderátor: „Ne, to bylo... bylo to na iDnesu...“

Tibor Búza, producent: „(nezrozumiteľné), tak...“

Václav Moravec, moderátor: „... takže... takže... takže srovnání a já jsem přemýšlel nad tím, říkám, je to pocta nebo je to urážka, jo, a teď jsem si říkal, ukazuje to, že ten divák nechce tu a p...“

Michal Havran, moderátor: „Jasne.“

Václav Moravec, moderátor: „... a kde... kde to skončí, když se pak střílejí novináři, dělají atentáty na premiéry, proboha...“

Michal Havran, moderátor: „Uhm.“

Václav Moravec, moderátor: „...jako sundejme nohu z plynu a pojďme se věnovat koncepčním tématům. Jak to, že zaostává Slovensko, Česko v ekonomice, chceme, aby jsme byli fosilními ekonomikami, a když toto nastavujete, ať už v Otázkách nebo ve Focusu, tak se ukazuje, že není to, co se říkalo, že už za za Wericha, co divák to, nebo co čtenář, to blbec, že musel mít poznámkový aparát a tak, není to, co divák co blbec, většina populace je vlastně chytřejší, než si myslí politici.“

Michal Havran, moderátor: „Už sme to tu mali, dva týždne dozadu, tu sedela sociologička Zuzana Fialová, hovorila, že napríklad slovenská populácia je oveľa citlivejšia na klimatickú zmenu z prieskumov ako samotní politici.“

Václav Moravec, moderátor: „Přesně tak.“

Michal Havran, moderátor: „... že tí ľudia tomu rozumejú, že to cítia, a nie sú to len ľudia v meste...“

Václav Moravec, moderátor: „Intuitivně.“

Michal Havran, moderátor: „... že to proste cítia aj na vidieku, aj v horách, že niečo sa deje, hej.“

Václav Moravec, moderátor: „Ale Mišo, to je selský rozum.“

Michal Havran, moderátor: „Hej.“

Václav Moravec, moderátor: „Jo a... a on oni to přepálí, všechny nás mohou vyhodit, jo, a já... já vždycky říkám, tím, že jsem přestal moderovat prezidentské diskuze,...“

Hlas: (nezrozumitelné)

Václav Moravec, moderátor: „... má Česká televize více klidu? Když nahradí Moravce, nahradí Janku,... nahra... vždycky se jim to nebude líbit, jo? Ale... ale my máme držet to, na čem žurnalistika je postavená.“

Michal Havran, moderátor: „Ale potom je ešte ruské riešenie, ale tam tí ľudia miznú naozaj.“

Václav Moravec, moderátor: „Proboha, ale tam,...“

Michal Havran, moderátor: „Vieš...“

Václav Moravec, moderátor: „... já doufám, že... že... že opravdu...“

Richard Dírer, novinár: „(nezrozumitelné) tam sa nedostaneme...“

Václav Moravec, moderátor: „Já... já si přeju,...“

Michal Havran, moderátor: „Hej.“

Václav Moravec, moderátor: „...aby tím, že jsem mluvil o nějakém tihnutí k autoritanzmu, jehož obětí je žurnalistika, Jaromír Volek, kamarád sociolog z Brna, používá nádhernou metaforu. Žurnalistika, politické diskuze, zkrátka žurnalistika jako taková je kanárkem v dole. To, když nás popraví, zabijí kanárky, je nakonec ten metan zničí a tahle metafora kanárků v dole, si myslím, že... že je přiléhavá na žurnalistiku a na politiku. (nezrozumitelné).“

Michal Havran, moderátor: „Ďakujem pekne, že ste boli, my sme... na záver zbierame ešte stále pre diváčky a diváky... divákov knihy. Jana, ty si už vlastne povedala, čiže.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Áno, ty sa ma chceš teraz vlastne zbaviť, áno...“

Michal Havran, moderátor: „Ale povedz to ešte raz. Ale nie, vy ste tu zrazu mali takú akoby že...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Ja...“

Michal Havran, moderátor: „Ale nie, vy ste tu zrazu mali takú akoby že...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Áno, áno, áno..., lebo to bolo podľa mňa presne vtedy k veci naozaj...“

Michal Havran, moderátor: „... aj Václav, zrazu, hej...“

Michal Havran, moderátor: „... ale úplne v krátkosti.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „... Postsedliaci, sociálny antropológ Juraj Buzalka, veľmi dobrá práca o sonde do našej slovenskej duše, aj o tej polarizácii, aj o tom, akí sme, ako máme viac chápať a s väčšou láskavosťou sa pozeráť na ľudí, ktorým potrebujeme niečo vysvetliť. Toľko v krátkosti.“

Michal Havran, moderátor: „Ďakujem pekne. Richard, ty odporučíš...“

Richard Dírer, novinár: „Ja odp... ja som ju aj chcel doniesť, len zostala doma na... na poličke a pre zápchy som sa už potom pre ňu nevracal. Uh, boli veľké zápchy. Timur Vermes: A je tu zas uh. Adolf Hitler sa zobudí v súčasnom Berlíne a zistí, že tá krajina prosperuje a dokáže žiť aj v demokratickej spoločnosti. Viac netreba hovoriť.“

Michal Havran, moderátor: „Nech sa páči, Tibor.“

Tibor Búza, producent: „Douglas Murray, Na západe zuří válka, konzervatívny spisovateľ, komentátor, Wall street journal a podobné... podobné periodiká, pravicovo orientovaný, niektorí ho označujú za ultrapravicového, islamofóba a podobné. Napríklad Bernard-Henri Lévy zase o ňom hovorí, že či už s ním súhlasíte alebo nie, je to jeden z najdôležitejších verejných intelektuálov súčasnosti. Myslím si, že... že dáva veľa vecí do kontextu a pozerá sa na veci z druhej strany, veľmi zaujímavé čítanie, natrafil som na neho pri knihe Šílenství davu a vrelo odporúčam.“

Michal Havran, moderátor: „Super, ďakujem pekne a na záver, Václav Moravec.“

Václav Moravec, moderátor: „Svoboda jako psychologický problém. To znamená, nenechme si ty úzkosti, které máme, ze způsobu moderní komunikace vnútit, abychom se vzdali svobody, svobodné žurnalistiky, a abychom umrtvili kanárky v dole, Erich Fromm.“

Michal Havran, moderátor: „Ďakujem veľmi pekne, ďakujem, že ste prišli, mojimi dnešnými hostkami a hosťami boli Jana Krescanko Dibáková. Ďakujem, Jana, že si prišla, nebudem sa pýtať, že kde ťa budú môcť ľudia pozeráť naďalej, asi to ešte nechceš hovoriť.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Uvidím, mám nejaké ponuky, ale od septembra sa mienim v tomto zmysle znovuzrodiť, tak hádam to aj nejako vyjde.“

Michal Havran, moderátor: „Môžeš si aj oddýchnuť...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Ale ešte si dovedy trošku oddýchnem, presne...“

Michal Havran, moderátor: „22 rokov si tam bola, ty častokrát totižto zabúdaš povedať, že ty si stála pri vzniku tej televízie.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Hm, svojím spôsobom, áno...“

Michal Havran, moderátor: „Od začiatku.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „...áno, pol roka po tom, ako televízia JOJ prišla z Košíc do Bratislavy, tak som tam prišla ako... ako čerstvá dvadsiatka. Dnes mám 41 a pol, a pol života som venovala televízii JOJ a... a tu to asi zastavím, aby som nebola prehnane...“

Michal Havran, moderátor: „V New Yorku...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „...nostalgická, melancholická.“

Michal Havran, moderátor: „... v New Yorku na polícii za toto dostaneš tortu a medailu, nie? Keď za takúto kariéru, vidím, že u nás sa to ešte stále rieši inak.“

Richard Dírer, novinár: „... (nezrozumiteľné) povedať, že štandardne na Slovensku by sa hovorilo, že prečo...“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Mali by sme mať nejaký mediálny výsluhový dôchodok...“

Richard Dírer, novinár: „Jana zo Spišskej Novej Vsi s Košickou televíziou prišli do Bratislavy?“

Michal Havran, moderátor: „Toto je inak strašne zaujímavé, vlastne prvýkrát robím s toľkými moderátorkami a moderátormi a vidím, že vy... vy ste naozaj nedisciplinovaní.“

Richard Dírer, novinár: „Ja sa ospravedlňujem, ale (nezrozumiteľné)...“

Viacero hlasov naraz: (nezrozumiteľné)

Václav Moravec, moderátor: „... To jsme aktivisti, u této části stolu už... už to odnesli a nás to teprve... nás to teprv čeká.“

Michal Havran, moderátor: „Sedel tu, Richard Dírer, ďakujem pekne...“

Richard Dírer, novinár: „Ďakujem veľmi pekne.“

Michal Havran, moderátor: „Richard, ja už sa nebudem pýtať nič, ďakujem pekne, že si prišiel.“

Richard Dírer, novinár: „Ja ďakujem za pozvanie.“

Michal Havran, moderátor: „Ďakujem aj za odporúčanie knižky, my to napíšeme na sociálne siete, sedel tu Tibor Búza, Tibor, ďakujem, veľmi pekne, takisto, že si prišiel aj za knihu.“

Tibor Búza, producent: „Ďakujem za pozvanie.“

Michal Havran, moderátor: „A som veľmi rád, že prišiel aj Václav Moravec. Ďakujem, Václav, takisto ďakujem za knižky, knižky sú určené všetky pre vás. Píšte nám, dokiaľ sme ešte tu, píšete nám na...“

Václav Moravec, moderátor: „(nezrozumiteľné)“

Michal Havran, moderátor: „Pardon, ja sa (nezrozumiteľné)...“

Václav Moravec, moderátor: „Já jsem si říkal, jakože doufám, že sem ještě někdy přijedu a budu pozván na Slovensko, protože miluju vás Slováky, miluju Slovensko, ale nikdy bych nechtěl, abych měl podtitulku nebo na titulku napsáno zahraniční agent, Václav Moravec, zahraniční agent.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „A ty tu ostaneš sám.“

Michal Havran, moderátor: „Nedá sa ani rozlúčiť dnes večer, v prípade, že sa sociálnych sietí bojíte a máte prečo, lebo ste tu dnes počuli, akú úlohu negatívnu zohrali aj v tomto konkrétnom prípade, tak nám môžete písať na starý dobrý tereziánsky mail večerashavranom@rtvs.sk. Prajeme vám pekný večer, dobrú noc a veľa šťastia pre všetkých.“

Jana Krescanko Dibáková, moderátorka: „Dobrú noc.“

Viachlasne: „Dobrú noc.“

23:14:10 – záverečná znelka

- audiovizuálny predel

- upútavka

23:14:59 – koniec záznamu